

Qıǵeepç'iy

İzrailyna Misireena xizan

¹ İzrailyne (Yaaq'ubne) xizanbışıka sacigee cuka Misirqa qabıyne dixbışın do bı in bı vod: ² Ruven, Şimon, Levi, Yahud, ³ İssaxar, Zevulun, Benyamin, ⁴ Dan, Naftali, Qad, Aşer. ⁵ Yaaq'ubıke g'arına yights'al (70) insan ıxha. Yusuf manke Misirniy vor.

⁶ Ooǵançe geed gahbı ilǵeeç'umee, Yusufur cun çocarıb coka vooxhen cone gahın insanarıb habat'anbı. ⁷ İzrailybımee geeb barakatnanbı vuxha, g'abı hexxebaxhenbı. Manbı geeb qeep-xha bıkırna ölka gyavts'aa'ana.

Fironee İzrailybışılqa yiǵbı allya'a

⁸ Xılece gahbı ilǵeeç'umee, Misiris xəbvalla Yusuf dyats'ane sa paççahee haa'a. ⁹ Mang'vee cune xalq'ık'le eyhen:

- İlyaakende, İzrailybı şale geeb qepxha, şaleb gucuka vob. ¹⁰ Qudoora ək'elikan sa kar ha'as, deşxheene manbı sık'ılbab geeb qeepxhes. Dəv'ə gibǵılee, manbı yişde duşmanaaşıka sapçı şalqa ables. Qiyǵale xhineyib yişde ölkeençe qıǵeepç'ı əlyhəəsınbı.

¹¹ Misirbişe İzrailybışıda ı'mı'r daǵam qa'asva manbışıke nukarar hav'u, manbışıl ooqa con insanar giviyxhe. Mane cone insanaaşeb manbışis yı'q' haqvara'asda xhinnena iş

hoole. Məxüd ıxha İzrailıybişe fironus Pitomiy Ramses donan şaharbi ali'ı. Mane şaharbişee manbışın anbarbi eyxhe. ¹² İzrailıybi nimee hopç'un-g'opç'uneyib manbı sa hamanimegab geeb qeebaxhe vuxha. Mançile Misirbi qəpç'ı'n İzrailıybi ¹³ qıdvıykkın işləmişepxhes ulyooka. ¹⁴ Misirbişe İzrailıybişisqa nyaq'uke karpıçbi ha'as, cigabı alya'as, çoleedin yı'q'ı'n işbi g'acesniy ulyookanbı. Məxüb manbışe İzrailıybişda ı'mı'r dağam qav'u. İzrailıybi qıdvıkkın gırgın yı'q'ı'n işbi manbışisqa ha'as ilekka ıxha.

Ebaçer

¹⁵ Misirne paççahee cühüt'yaaşis ebaçer (uşax uxoxang'a kumag ha'ane) Şıfrayıy Pua donane yadaaşik'le eyhen:

¹⁶ – Cühüt'yaaşine xhunaşşeeşis uşaxar vooxheng'a yugba ilyaake, gade ixheene gik'e, içiy yixheene g'alerçe.

¹⁷ Ebaçer Allahıle qəvəyq'ənanbı vooxhee, manbışe paççahe uvhuyn ha'a deş. Manbışe gadebı üç'übba g'alyaa'a vuxha. ¹⁸ Paççahee ebaçer cusqa qopt'ul qiyghanan:

– Nya'a şu məxüd ha'a? Nya'a gadebı üç'übba g'alyaa'a?

¹⁹ Ebaçerşe eyhen:

– Cühüt'yaaşin yedar misirbişın yedar xhinne deşub, manbı taq'atıkavub, şı hivxharassecad uxoxa vod.

²⁰ Mançil-allar Allah ebaçeeşiqa yugra eyxhe. Məxüd milletid geed qexhe, çina gucub hexxoox-hena. ²¹ Ebaçer Allahıle qəvəyq'ənva, Allahee manbı xizanınbı, uşaxınbı haa'a.

²² Fironee cune milletılqa əmr haa'a:

- Cühüt'yaasıx vuxuyn gırgın gadebı Nil ey-hene dameeqa daǵee'e! Vuxhayne içeeşikme simoot'a, üç'übbə g'alee'e.

2

Mısayn yedike ıxhay

¹ Leviyne nasılıkene sa cühüt'ee, cune nasıləençe cusda xhunaşşe hee'e. ² Mana vuxhne ayxu mang'us dix uxu. Uşax micagda g'acu, məng'ee man uşax xheyible vazna dyugul ha'a. ³ Mançile hexxada dyugul ha'as dəxəmee, məng'ee q'amışeke hav'una ç'emç'e alyapt'ı, çılqa g'ır qadǵu, uşaxıd caqa gıxhxı Niline mıǵlek alyadıyne q'amışeeqa giyxhe. ⁴ Uşaxık hucooyiy ixhesva iləeka, uşaxna yuçu sik'irra şaqana iləezar.

⁵ Fironna yiş əyeexərasva damaysqa geeç'e, cen guluxçerib damayne mıǵlek iǵviykar vooxhe. Məng'i'k'le q'amışee ç'emç'e g'ooce. Mana alyapt'as cena guluxçiy g'ixeele. ⁶ Ç'emç'eyn ghal ulyot'ulmee məng'i'k'lee maa uşax gece. Gade geşşe g'acuys, məng'i'na rəhı'm qabı eyhen:

- İn cühüt'yaasıx uşaxıd.

⁷ Manke uşaxne yuçee fironne yişşeke qiyghanan:

- Yiǵneme hark'ın mana gyoqa'asda cühüt'yaaşına sa zöiyfa ayrene?

⁸ Fironne yişşee mæng'ı'k'le «Hiyek'neva» eyhe. Yuçee hark'ın uşaxna yed ayreele.

⁹ Fironne yişşee mæng'ı'k'le eyhen:

- İn uşax alyat'u yizdemee gyoqe'e. Mançil-alla zı vas hək' qevles.

Zöiyfee uşax alyaat'u cene xaa gyoqa'an.

¹⁰ Uşax xət qıxhamee, mæng'ee mana qıkkekana fironne yişşesqa. Fironne yişşee mana dixvalis alyarat'a. Mæng'ee uşaxın do Mısa (*qıǵavhuna*) gıxhxı eyhen:

- Zı mana xhinençe qıǵavhu.

Mısa hexvana

¹¹ Mısa xər qıxha cune xınıbışısqa hark'ınmee, mang'uk'le, cune milletın nimee yı'q'na işiy haa'ava g'ecen. Mang'uk'le maa'ar, cuna xını cühüt misirǵançeng'vee geta g'ece.

¹² Hiqiy-alla ilyakkı vuşucar g'idecumee, Mısee mana misirǵançena gik'u g'umeeqa dyugulya'a.

¹³ Qinne yiǵıl mang'uk'le q'öyre sana-sang'uka aldaxhvanan cühüt'yar g'ooce. Mang'vee getang'uke qiyghanan:

- Nya'a ğu yiǵne milletna insan geta?

¹⁴ Mane insanee eyhen:

- Şavaane vake yişda xərnayiy şas məhkama ha'ana hı'ı? Şena misirǵançena gik'uyn xhinne, deşxhee, vas zıarne gik'as ıkkın?

Mısa qərq'ı'n culed-alqa eyhen:

- Mıts'an, zı hı'iyn ats'axhxha ixhes.

15 Fironuk'le Mısee hı'iyn g'ayxhımee mana gik'as ikkiykan. Mısa fironuke hixu, Midyan eyhene ölkееqa qarı sa kahrızne k'ane axva.

Mısee xhunaşşe hee'e

16 Yiǵbıǵde sa yiǵıl Midyanaaşine kaahinna yighıyre yiş dekkine vəq'əbışis xhyan helesva maqa abayle. Manbışe kahrızeeñçe xhyan alqı'ı nəybı (axurbı) gyats'a'a eyxhe. 17 Maqa qabıyne çobanaaşis içer g'eheebşes vukkiykan. Mısayk'le man g'acu, içeeşineme vuç ögeeqa huvu manbışin vəq'əbı xhinen ats'ya'anbı.

18 İçer cone dekkısqa Reuelisqa sapk'ılmee, mang'vee qiyghanan:

- Nya'a şu g'iyna zaraba sapk'ıl?

19 Manbışe eyhen:

- Misirǵançene sang'vee yişdemee vuc ögiylqa huvu, şı çobanaaşine xılence g'attıvıxhan hav'u. Qiyǵa mang'vee yişdemee yişin vəq'əbı ats'esın xhyan kahrızeeñçe alqı'ı.

20 Mang'vee yişşaaşike qiyghanan:

- Mana insan nyaane vor? Nya'a şu mana g'alerçu? Qot'le, arı şakasana kar oxhnecen.

21 Manbışer Mısa cong'ə qoyt'alna. Dekke eyhen:

- Mısa, şing'əəcar axve.

Mısaysır ikkiykanna manbışəəng'ə axvas. Sabara gah ilǵevç'uyle qiyǵa, mang'veeyir Mısays cuna yiş Tsippora xhunaşşe yixhecenva heele. 22 Məng'ee Mısays dix uxu. Mısee eyhen:

- Zı menne cıgeençe qarına xhinne axva vor

Mançil-alla mang'vee duxayn do Gerşom (menne cigayna) giyxhe.

Allahık'le cune milletık eyxhen g'ecen

²³ Ooǵançe geed senbı ilǵeeç'uyle qiyǵa Misirna paççah qek'ana. İzrailıybişe nukariy-valee uts'ur ts'its'a'a, kumag heqqa eyxhe. Man-bişe ts'its'a'an nukariyvaledın uts'ur Allahık'le g'eceniy vod. ²⁴ Allah manbişe ts'its'a'ane uts'uruqa ilyakka-ilyakka İbrahimıka, I'saq'ıka, Yaaq'ubuka hav'una mugaavile yik'el qavalyaa'a. ²⁵ Allahık'le İzrailıybı nukarar vuxhay g'acu man-bişilqa rəhi'm qavayle.

3*Rəbbe Mısalqa ona'a*

¹ Mısee cune abbatteyn, Midyanaaşine kaahının syuru uxhiyxhana'a eyxhe. Mang'une abbatteyn düǵəlíd İtron eyhe. Sayəqees mang'vee man syuru əq'ənanə sahreeqa, Allahne suvaysqa Xorevisqa ikəkka. ² Sayir mang'us gyotxhane ğıç'eençe Rəbbına malaaik gyagva. Mısayk'le ts'ayın aqqıyn ğı'ç'iy gidıyotxhan g'acumee, ³ mang'vee culed alqa eyhen:

- Hinnalan hark'ın mane curayne işıqa ilyakkas, nya'asiy man ğı'ç'iy gyotxhun ç'əvcad dexhe.

⁴ Rəbbık'le Mısa ilyakasva k'ane qıxha g'acumee, ğıç'eençe mang'ulqa ona'an:

- Mısa, Mısa!

Mang'veeyir «Hooyva» alidghınıy qele.

⁵ Allahee eyhen:

- K'anyaqa qımexhe. G'ellınbı g'ayşe. Ğu ulyorzulın ciga er ciga vod. ⁶ Zı, yiǵne dekkeyid,

İbrahimeeyid, I'saq'eeyid, Yaaq'ubeeyid ı'bəədat hı'ına Allah vor.

Man g'ayxhı Mısee aq'va aqqaqqa, Allahıqa ilyakkas qəyq'əna.

⁷ Rəbbeeyhen:

– Zak'le Yizde milletın Misir opxhanna əq'üba vaats'ana. Manbışil ooqa givxhiyne insanaaşine xıleke höödəxənıd Zak'le ats'an, manbışe kumag heqqad Zak'le g'ayxhin. ⁸ Zı mançıl-alla inyaqa arı. Həşde Zı manbı Misir-bışde xılənçe g'attivxhan hav'u mane ölkeençe qıǵaa'asınbı. Qiyǵaleb sa xənne, kar geednane, nyakiy itv gyodatstsene cigabışeeqa quvkees. Maa'ab həşde Kana'anbı, Q'etbı, Emorbı, Perizbı, Q'ivbı, Yevusbı aaxva. ⁹ İzrailybışin gyaaşuy Zak'le g'iyxhen. Zak'le Misirbışe manbışis hoolena əq'üba g'oocena. ¹⁰ Mançıl-allar Zı ǵu fironusqa Yızın millet İzrailybı, Misirǵançe qıǵe'eva g'ıxele.

¹¹ Mısee Allahık'le eyhen:

– Nya'a, zı vuşune vor, fironusqa hark'ın İzrailybı Misirǵançe qıǵaa'as?

¹² Allahee eyhen:

– Zı vaka ixhes. Zı ǵu g'axuvuva inçike ats'axxhes: ǵu millet Misirǵançe qıǵavhuynǵ'a ine suval şu Zas ı'bəədat ha'as.

¹³ Mısee Allahık'le eyhen:

– Zı İzrailybışisqa hark'ın uvheene «Vuşde dekkaşe ı'bəədat hı'ıne Allahee zı şosqa g'axuvu», manbışe qiyghanasın: «Mang'un do hucooyiy?» Hucoovane zı manbışis alidghınıy qeles?

14 Allahee mang'us inəxüd cuvab qele:

- Zı Vuşuyiy, Manar vorna. İzrailybışik'le eyhe: «Zı Vorna» eyheng'vee vuşde k'anyaqa g'axuvu.

15 Allahee Mısayk'le meed eyhen:

- İzrailybışik'le eyhe: «YAHVE* (Rəbb), vuşde dekkaaşee, İbrahimee, I'saq'ee, Yaaq'ubee ı'bəədat hı'ine Allahee zı şosqa g'axuvu». Yızın gırgıne gahbışıl do YAHVE ixhes. Nasılbı nimee badaletxheyid Zalqa məxüd ona'as.

16 Hak'ne İzrailin ağsaqqalar sav'u manbışik'le eyhe: «Rəbbe, vuşde dekkaaşee, İbrahimee, I'saq'ee, Yaaq'ubee ı'bəədat hı'ına Allah zas dyagu uvhuyn: «Zı şoqa ilyakkaniy vor, Zak'le g'avcuna şu Misir opxhanna əq'üba.

17 Zı şos cuvab hele, şu Misireene əq'übayke g'attivxhan hav'u Kana'anbışde, Q'etbışde, Emorbışde, Perizbışde, Q'ivbışde, Yevusbışde nyakiy itv gyodatstsene cigabışeeqa quvkees"».

18 İzrailyne ağsaqqalaaşe val k'ırı alixhxhesin. Ğunar manbışika sacigee Misirne paççahısqa hark'ın eyhe: «Cühüt'yaaşına Allah, Rəbb şas dyagu. Şi xhebillə yığna yəq apk'ın sahree yişde Allahıs, Rəbbis q'urbanbı allya'as».

19 Zak'le ats'an Misirna paççah gucuka ily-dekke mang'vee şu g'avkvas deş. 20 Mançil-allab Zı Misirilqa xıl alivka'as, həşdilqamee g'idiyxhiyn yığbı manbışılqa allya'as. Mançile qiyğa mang'vee şu g'avkasınbı. 21 Zı məxüd ha'as

* **3:15** 3:15 YAHVE: in do cühüt'yaaşına mizel «Vuc vornava» cuvabık akar. İne kitabee in do «Rəbb» xhinne sak'ala'a.

şu manbışde ulen avqecen, şu q'ərane xıleka əlyhəəs gimabak'acen. ²² Çühüt'yaaşine yedaaşe misirbışde yedaaşike, hasre k'inəəǵəykeyiy nuk'rayke hı'iyın karbıyiy tanalinbı heqqecen. Man karbı şu vuşde dixbışılqayıy yişbışılqa qa'as. Şu məxüb Misirbı q'əra qa'a's.

4

Allahee Mısayk'le Cuna guc Haagva

¹ Mısee inəxdun alidghınıy qele:

– Sayid manbışis zal k'ırı alixxhes diykkıne, zal haydepħha uvheene: «Rəbb vas dyagu deşva»?

² Manke Rəbbe eyhen:

– Yiǵne xıledın hucoone?

Mısee eyhen:

– Əsaa.

³ Rəbbeeyhen:

– Man ç'iyelqa daǵeççe.

Mısee ç'iyelqa daǵetçumee, əsaa xoçelqa siyk'al. Mısar çisse hexvana. ⁴ Rəbbeeyhen Mısayk'le eyhen:

– Xıl hotku mana bı'ttike avqve.

Mısee xıl hotku xoçe bı'ttike avquyng'a, mana xıle əsaalqa siviyk'al.

⁵ Rəbbeeyhen:

– Ğu man kar he'e, İzrailybı hayepħhecen Rəbb, manbışde dekkaşee, İbrahimee, I'saq'ee, Yaaq'ubee ı'bəədat ha'ana Allah, vas dyaguva.

⁶ Qiyǵa Rəbbeeyhen:

– Xıl eqanaqa k'eççe.

Misee xıl eqanaqa k'eççu qıǵavhumee, mang'un xıl ik'arike yiz xhinne cagvara qexhe.

⁷ Qiyǵa Rəbbeeyhen:

- Xıl meed eqanaqa k'eççe.

Misee q'öd'es xıl eqanaqa k'eççu qıǵavhumee, mang'un xıl yug qexhe.

⁸ Rəbbeeyhen:

- Manbı yığne ts'eppiye əlaamatıl haydeepxhene, q'öb'esinçil vuxhesınbı. ⁹ Sayid manbışe val k'ırı ilydiyxhı q'öd'esde əlaamatılıb haydeepxhene, Nil eyhene dameençe xhyan alyat'u ç'iyelqa haç'e'e. Manke man xhyan ebalqa sak'alas.

Allahee Harunee Mısays kumag ha'asınva eyhe

¹⁰ Misee Rəbbık'le eyhen:

- Xudaavanda, zasse şenker uftanra yuşana'as əxı' deş, həşder Ğu zaka yuşanı'ıyle qiyǵar əxə deş. Zı yı'q'ra, g'idiyǵal yuşana'a.

¹¹ Rəbbeeyhen mang'uk'le eyhen:

- Şavaane insanıs miz huvu? Şavaane insanıke lalıy g'idiyxhena ha'a? Şavaane insanıs uleppi huvu? Şavaane insan bı'rq' qa'a? Nya'a Rəbbeeyhen, Zı dişde man gırgın ha'a?

¹² Həşdiyemee hora hak'ne, Zı vas eyhesınıd xət qa'asın, yuşana'asıd kumag ha'asın.

¹³ Miseeyhen:

- Hucoone ixhes, Xudaavanda, merna insan g'axıle.

¹⁴ Rəbbe Mısalqa qəl hav'u eyhen:

- Nya'a Leviyne nasıleençena yığna çoc Harun? Zak'le ats'an mana yugra yuşana'a.

Həşde mana yiǵne ögiylqa ı'qqə vor. Ğu g'acu mana şadxhesda. ¹⁵ Çocuka yuşane'e, hucooyiy eyhes ikkan mang'us xət qe'e. Zı vuşde q'öngussana yuşana'as kumag ha'asın, hucooyiy ha'as ikkanvad xət qa'asın. ¹⁶ Vas eyhes ikkananbı, mang'vee insanaaşılqa hixhara'as. Ğunad mang'ulqa Yızın cuvab hixhar ha'as, manar yiǵne cigee yuşan ha'as. ¹⁷ İn əsaa vaka aleet'e, ğu inçika əlaamatbı hagvas.

Mısa Misirqa siyk'al

¹⁸ Mısa cune abbateysqa İtronusqa sark'ıl eyhen:

– Hasre zı Misireeqa ı'qqəs, ilyakkas yızın xınıbı avxucabee?

İtronee eyhen:

– Yugna yəq vuxhena.

¹⁹ Midyanee Rəbbe Mısayk'le eyhen:

– Misirqa sak'le, ğu gik'as ikkanan gırgınbı hapt'ıynbı.

²⁰ Mısee dixbıyiy xhunaşşe əmələlqa gyav'u, Allahee uvhuyn əsaayd xılyaqa alyat'u Misirqa yəqqıl gexha.

²¹ Rəbbe Mısayk'le eyhen:

– Ğu Misirqa sak'ımee Zı vas xət qı'ıyn gırgın əlaamatbı fironusne he'e. Zımee mang'uke hı't'iy qa'as, mang'veeyid millet g'aykkas deş.

²² Ğu fironuk'le eyhe: «Rəbbe inəxüdüd eyhe: «İzrail Yızda ts'erriyna dix vorna. ²³ Zı vak'le uvhuyn, Zas ı'bəədat he'ecenva Yızda dix g'aykke! Ğumee mana g'aykkı deş. Həşde Zı mançıl-allar yiǵna ts'erriyna dix gik'as“».

²⁴ Yəqqə xəm g'ahaane cigeə Rəbb Mısayısqə arı, mana gik'as ikkiykan. ²⁵ Mane gahıl, Tsiporee ek'na g'aye alyapt'ı dix sunnat hı'ı çike g'ayşuyn ç'ürüx Mısayne g'elybışik set'u eyhen:

– Gu həşde yizdemee ebana adamiy eyxhe.

²⁶ Məxüb Rəbbe mang'uke xıl ts'its'a'ana. Dix sunnat hı'il-alla Tsiporee Mısayk'le «Ebana adamiyva» eyhe.

²⁷ Sabara gah ilǵevç'uyle qiyǵa, Rəbbe Harunuk'le eyhen:

– Mısayne ögiylqa sahreeqa hak'ne.

Harunus Mısa Allahne suvaysne qızaxımee, mang'vee Mısay ubbabı ha'a. ²⁸ Mısee Harunus Rəbbe cuk'le gırgın uvhiynbiyiy hagveva uvhuyn əlaamatbı yuşan ha'a.

²⁹ Mıseeiy Harunee İzrailin aǵsaqqalar sav'umee, ³⁰ Rəbbe Mısayk'le uvhuyn gırgın kar Harunee yuşana'an. Qiyǵaled mang'vee insanaaşine ögiyl man əlaamatbı hagva.

³¹ İzrailybı manbışilqa hayebaxhenbı. Rəbbikl'e manbışe opxhanna əq'üba g'avcuna, manbı məxüb g'alepçes deşva, manbışik'le g'ayxımee, İzrailybı gugaybışil gyuv'ur ı'bəədatbı ha'a.

5

Mısayiy Harun fironusqa abayle

¹ Mançile qiyǵa Mısayiy Harun fironusqa abı eyhen:

– İzrailyne Allahee, Rəbbe, inəxüdüd eyhe: «Yızın millet g'aykke Zas sahree bayram he'ecen!»

² Fironee eyhen:

- Rəbb vuşune vor, zı mang'ul k'ırı alixhxı İzrailıybı g'avkvas? Zak'le Rəbbir ats'a deş, İzrailıybıb g'ooka deş.

³ Manbışe eyhen:

- Şas cühüt'yaaşına Allah dyagu. Şi g'avke, inçe xhebne yıǵna yəq apk'ın sahree, yişde Allahıs, Rəbbis, q'urbanbı allya'as, Mang'vee şalqa yı'q'ı'n ık'arbbı g'ıxmelecen, g'ılincıka gimabat'acen.

⁴ Misirne paççahee manbışik'le eyhen:

- Mısayiy Harun, nya'a şu millet işıke ha'a? Hudoora vuşda iş g'avce! ⁵ Həşdiylee millet geed qıxha, şosmee manbışe iş hidıav'u vukkan.

⁶ Mane yıǵılycab fironee milletne vuk'lel uly-obzurinbışik'leyiy iş haa'as ulyokanbışik'le eyhen:

⁷ - G'iyiniyle şaqa mane milletis karpıç ha'asın balybiy himele, havaasre hapk'ın cocad se'ecen.

⁸ Karpıçıd manbışike şene ögiylinmencad qe-qqe. K'ıl qıma'a. Manbı tambalar vuxhal-alla ts'ırbı ha'a: «Hapk'ın yişde Allahıs q'urbanbı alya'as». ⁹ Manbışda iş hexxee'e iş hee'ecen, horbuşil k'ırı ilymiyxhecen.

İzrailıybışın daǵamiyvallabı geed qeedaxhe

¹⁰ Milletne vuk'lel ulyobzurinbıyiy, iş haa'as ulyookanbı g'aqa qıǵeepç'ı İzrailıybışik'le eyhen:

- Fironee inva vod eyhe: «Zı şos balybiy heles deş. ¹¹ Havak'ne balybiy şos nençeyiy ıkkın se'e. İşib vuşda k'ıl qaa'as deş».

¹² Millet Misirvolle ehekkı gidyotxuyn balybiy sa'a eyxhe. ¹³ Vuk'lel oab ulyozrav'uyınbışe manbı iş haa'as ulyooka eyhenniy:

– Şi şenke şos balybiy heleng'ameena iş hee'e.

¹⁴ Vuk'lelqa gyuvxhuyne İzrailybışikene ç'ak'ınbışıke, fironne insanaaşe gyoota-gyoota qiyghan ıxha:

– Nya'a şu sanıxhayiy g'iyna şene ögiylinmeen karpıç hıdı'ı?

¹⁵ İzrailybışıken ç'ak'ınbı fironusqa abı gyaaşenbı:

– Nya'a ğu yiǵne g'ulaşılqa ina ver ooxa?

¹⁶ Balybiy yiǵne nukaraaşis hele deş, karpıçmee ha'as ilekkan. İlekke yiǵın nukarar nəxübiy gyoota! Bınah yiǵne milleteil vob.

¹⁷ Fironee eyhen:

– Şos işcab haa'as devkan! Mançıl-allad şu eyhen: «Şi hapk'ın Rəbbis q'urban ablyaa'as».

¹⁸ Hudoora işlemişepxhe. Şos balybiy heles deş, şumee ögiylinmeen karpıç ha'asıncad.

¹⁹ İzrailybışıken ç'ak'ınbışik'le «Yiǵisiysın karpıç k'il qıma'ava» g'ayxhımee manbışis hayexhen, co daǵamiyvaleeqa gyapk'ıva.

²⁰ Fironusse qıǵeepç'ımee manbışik'le Mısaiyiy Harun g'avcu, ²¹ eyhen:

– Hasre Rəbbik'le şu hucooyiy hı'ıva g'acecen, şosda caza g'ats'ak'vnecen. Şu şı fironusiy cune insanaaşis g'umooce qav'u. Şi gyapt'ecenva, şucad vuşde xileqa manbışisqa g'ılınc huvu.

²² Mısee Rəbbilqa aq'va aqqı eyhen:

– Xudaavanda, nya'a Ğu milleteilqa ina balyaa ablyav'u? Nişil-allane Ğu zı g'axuvu?

23 Yiǵne doyule fironusqa hark'ınne yiǵıle, mana milletıka sık'ırar yugra dexhe giyǵal. Ğumee vuççud hı'ı deş, Yiǵın millet g'attixhan ha'asdeme.

6

Allahee g'attivxhan ha'as cuvab hele

¹ Manke Rəbbe Mısayk'le eyhen:

– Həşde vak'le g'acesın, Zı hucooyiy fironuk ha'a. Yizde xəne gucune ögiyl, mang'vee manbı g'avkasınbı, vuk'lele haa'as saccu cune ölkeençe hudooracenva.

² Qiyǵa Allahee Mısayk'le eyhen:

– Zı Rəbb vorna. ³ Zı İbrahimıs, I'saq'ı's, Yaaq'ubus Gırgın Əxəna Allah xhinne gyagu, Zıcar Zı manbışis YAHVE* xhinne qıvats'ı'ı deş. ⁴ Zı manbışika mugaavileniy hav'u, co menne cigaynbı xhinne aaxvan Kana'anǵançenbışin cigabı cos helesva. ⁵ Zak'le İzrailybışe, Misirbışde xılence ts'its'a'an uts'ur ats'an. Zasse şenbışika hav'una mugaavile yik'el hipxın deş.

⁶ Mançil-alla İzrailybışik'le eyhe: «Zı Rəbb vorna. Zı şole Misirbışda xamut g'avşesda. Zı Yizde xəne gucuka Misirbışis yı'q'na caza huvu, şu manbışde nukariyvalike g'attivxhan haa'asınbı. ⁷ Zı şoke Zasın millet ha'as, Zı vuşda Allah ixhes. Manke şok'le ats'axhxhesin, Zı şu Misireene əq'übeençe g'attivxhan hav'una vuşda Rəbb Allah vor. ⁸ Zı şu İbrahimıs, I'saq'ı's, Yaaq'ubus k'in g'assır helesva uvhuyne

* **6:3** 6:3 YAHVE: Cühüt'yaaşine mizel in do «Vuc vornava» cuvabık akar.

cıgabıseeqa quvkees. Man cıgabı vuşunbı ixhes. Zı Rəbb vorna».

⁹ Mısee man uvhuynbı İzrailybışıs yuşana'a. Manbı əq'übayn rı'hı'le g'av'uva, manbışe mang'ul k'ırı iliyxhe deş. ¹⁰ Manke Rəbbe Mısayk'le eyhen:

¹¹ – Fironusqa, Misirne paççahısqa, hark'ın eyhe, İzrailybı cune ölkeençe g'avkecen.

¹² Mısee Rəbbik'le eyhen:

– İzrailybışe zal k'ırı ilydiyxhe, fironee nəxüd zal k'ırı ilixheye? Zasse yugrar yuşana'as əxə deş.

¹³ Rəbb Mısaykayiy Harunuka yuşan hı'ı, manbı fironusqa Misirne paççahısqa g'uxoole, İzrailybı cune ölkeençe g'avkecenva.

Mısaynayıy Harunna nasıl

¹⁴ İzrailybışıde nasılbışın ç'ak'ınbı inbı vob:

İzrailyne ts'erriyne duxayn Ruvenın dıxbı: Xanok, Pallu, Xetsroniy Karmi. İn xızanbı Ruvenike g'adıynbı vod.

¹⁵ Şimonun dıxbı: Yemuel, Yamin, Ohad, Yakin, Tsoxar. Sayir Kana'anǵançene xhunaşşeykena dix Şaul. İn xızanbı Şimonike g'adıynbı vod.

¹⁶ Xəring'ule otçu k'ıning'ulqamene Leviyne dıxbışın do bı: G'erşon, Qohat, Merari. Levee vəşşe xhebts'ale yıghılla (137) sen ha'a.

¹⁷ G'erşonun dıxbı: Livniyi Şimey. Man-bışqad xızanbı ıxha.

¹⁸ Qohatın dıxbı: Amram, İtşar, Xevron, Uzziel. Qohatee vəşşe xhebts'ale xhebılla (133) sen ha'a.

19 Merariyn dixbı: Maxliyy Muşı. İn xızanbı Leviyke g'adıynbı vod.

20 Amramee cuna mamasiy Yoxeved hee'e. Məng'ee Amramıs Haruniy Mısa vuxu. Amramee vəşşe xhebts'ale yighille (137) sen ha'a.

21 İtşarın dixbı: Qorax, Nefeg, Zixri.

22 Uzzielin dixbı: Mişael, Eltsafan, Zıtri.

23 Harunee Amminadavna yiş Elişeeva hee'e. Mana Naxşonna yiçu yixha. Məng'ee Harunus Nadav, Avihu, Eliazar, İtamar vuxu.

24 Qoraxın dixbı: Assir, Elqana, Aviasaf. İnıbı Qoraxın xızanbı.

25 Harunne duxee Eliazaree Putielyne yişbişda sa hee'e. Məng'ee Eleazarıs Pinxas uxu. Leviyne xızanbışın ç'ak'ınbı inıbı vob.

26 İne nasılınbınıy vob Haruniy Mısa. Rəbbe manbışik'leniy uvhu, İzrailybı Misirğançe g'oşunbı xhinne qıǵee'ecenva.

27 Manbınıy fironuka Misirne paççahıka İzrailybı Misirğançe qıǵav'uyne hək'ee yuşan hav'u. İnəxbın insanar vuxha Mısayiy Harun.

Harun Mısayne cigee fironuka yuşan ha'a

28 Rəbb Mısayka Misir yuşana'ang'a
29 uvhuynniy:

– Zı Rəbb vorna! Zı vak'le uvhuyn gırgın kar fironuk'le, Misirne paççahık'le eyhe.

30 Mısee Rəbbik'le eyhen:

– Zasse yugrar yuşana'as əxə deş, nəxüдне fironnee zal k'ırı alixhxhes?

7

¹ Rəbbe Mısayk'le eyhen:

- Ğu Yızın cuvab Harunule, yiǵne çocule, ğana fironulqa hixhar ha'as. Mana yiǵna peyǵambar xhinne ixhes. ² Zı vak'le uvhuyn gırgın kar yiǵne çocus Harunus yušan he'e. Hasre mang'veeyid fironuk'le eyhecen İzrailybı Misirǵançe g'avkeva. ³⁻⁴ Zı fironuke hı't'iy ha'as, mang'vee, Zı Misir geed əlaamatbıyiy həşdilqamee g'ıdecuyn karbı he'eyid şol k'ırı alixxhes deş. Manke Zı Misirilqa xıl alivka'as, yı'q'ı'n əq'übabı g'axıles, Yızın millet, İzrailybı, g'oşunbı xhinne Misirǵançe qıǵaa'as. ⁵ Zı xıl alivkav'u İzrailybı manbışde yıq'nençe qıǵav'umee, Misirbışik'le Zı Rəbb ixhay ats'axxhes!

⁶ Mıseeyiy Harunee Rəbbe nəxüdiy uvhu həməxüdüd ha'an. ⁷ Manbı fironuka yušan ha'ang'a Mısayka molyts'al (80), Harunukad molyts'ale xhebillə (83) sen ıxha.

Harunun əsaa xoçelqa siyk'al

⁸ Rəbbe Mısayk'leyiy Harunuk'le eyhen:

⁹ - Fironee şok'le uvhuyn'g'a: «Əlaamat hagveva», Mısee Harunuk'le eyhecen: «Yiǵın əsaa alyaat'u fironne ögiylqa daǵetç'e». Əsaa manke xoçelqa sak'alas.

¹⁰ Mısayiy Harun fironusqa abı, Rəbbe uvhuyn xhinne ha'a. Harunee cun əsaa fironneyiy cune insanaaşine ögiylqa daǵetçumee, man xoçelqa siyk'al. ¹¹ Manke fironee k'oran ək'elynanbıyiy cadu ha'anbı cusqa qoot'al. Misirne cadu ha'anbışisse cadubışıka

man kar ha'as əxən. ¹² Gırgıng'vee con əsaabı ç'iyelqa daǵa'a. Daǵı'ıyn əsaabı xoçebısilqa siyk'al. Harunnemee əsaan gırgın əsaabı k'öǵənbı. ¹³ Rəbbe uvhuyn eyxhe, firon hı't'iyra ıxha, mang'vee manbısil k'ırı iliyxhe deş.

Ts'ett'a qıtxhuyn divan: xhyan ebalqa sak'ala'a

¹⁴ Rəbbe Mısayk'le eyhen:

- Firon hı't'iyra vor, mang'us millet g'aykkas ıkkən deşod. ¹⁵ G'iyqa miç'eer firon damaysqa ı'qqəmee xoçelqa siyk'alan əsaayid alyaat'u ğu mang'usqa hak'ne. Mana Niline mıglek gozete'e. ¹⁶ G'acumee fironuk'le eyhe: «Rəbbee, cühüt'yaaşine Allahee in eyhesva zı vasqa g'axuvu: Cun millet g'aykke sahree Cus ı'bəədat he'ecen! Ğu həşdilqamee k'ırı alixxhı deş. ¹⁷ Rəbbevud eyhe: Həşde vak'le ats'axxhesın Mana Rəbb ıxhay. Yızde xılene əsaaka zı Niline xhyanıs ı'xı'mee xhyan ebalqa sak'alas. ¹⁸ Nileedın balǵar hatt'asınbı, əq'ı'yn eva qales, Misirǵançenbışisse mançe xhyan ulyoǵas əxəs deş».

¹⁹ Rəbbee meed Mısayk'le eyhen:

- Harunuk'le inəxüd eyhe: əsaa alyaat'u, xıl Misirne damabısilqa, arxbısilqa, g'oleeşilqa, gırgıne xhyan havacene cigabısilqa hotkecen. Maadın gırgın xhyan ebalqa sak'alas. Q'uvayned, g'ayeyned g'abbışee gırgınəəng'ə Misir eb vuxhes.

²⁰ Mıseeyiy Harunee gırgın Rəbbee cok'le uvhuyn xhinne ha'a. Harunee fironneyiy cune insanaaşine ögiyl əsaa ooqa qı'ı Nileene xhines ı'xı'mee, gırgın xhyan ebalqa siyk'al. ²¹ Nileedın

baluğar haat'anbı, mançe məxdun əq'ı'yn eva g'əə giyğal, Misirbışisse mançe xhyan ulyoğas əxə deş. Misir gırqınəəng'ə eb vuxha. ²² Misirne cadu ha'anbışissed caduyka man kar ha'as əxən. Firon hı't'iyra ıxha, Rəbbeə uvhuyn xhinne, mang'vee Mısaylil Harunul k'ırı iliyxhe deş. ²³ Fironee man yik'eeqa ikkeka deş, sark'il cune sareeqa ayk'an. ²⁴ Misirbışe Niline hiqiy-alla kahrızbı iliykar ulyoğasın xhyan t'abal ha'a. Manbışisse dameençe ulyoğas əxə deş. ²⁵ Rəbbeə damalqa ver ablyav'uyn yighille yiğ eyxhe.

8

Q'öd'es qitxhuyn divan: qı'rqı'mı't'er

¹ Rəbbeə Mısayk'le eyhen:

– Fironusqa hark'ın mang'uk'le eyhe: «Rəbbeə inəxüdüd eyhe: „Yızın millet g'aykke Zas ı'bəədat he'ecen! ² Vas g'avkas diviykineene, Zı yiğna ölkavolle qı'rqı'mı't'er gyoğa'as. ³ Nil qı'rqı'mı'teşika gyavts'u vuxhes. Dameençe manbı qığeeç'u yiğne sareeqa, g'ilexhane cigeeqa, tyuleeqa, yiğne insanaaşineyiy yiğne milletne xaybışeeqa, tandurbışeeqa, xamır ha'ane cigabışeeqa qales. ⁴ Qı'rqı'mı't'er valqa, yiğne insanaaşılqa, yiğne milletılqa g'eeek'valas“».

⁵ Rəbbeə Mısayk'le meed eyhen:

– Harunuk'le inəxüd eyhe: əsaa alyaat'u xıl damabışde, arxbışde, goleeşde ooqa hotkecen. Maadın qı'rqı'mı't'er Misirne ölkalqa salat'e'ecen.

⁶ Harunee əsaanan xıl Misirne xhyanbısilqa hotkumee, xhinençe qı'rqı'mı't'er ilqeeç'u ç'iyeyn aq'va aqqaqan. ⁷ Cadu ha'anbışıssed cadubışıka man kar ha'as əxən. Manbışıssed Misirne ölkalqa qı'rqı'mı't'er salat'a'as əxənbı.

⁸ Fironee Mısaiy Harun qopt'ul eyhen:

– Rəbbis düə he'e, zaked, yizde milletiked qı'rqı'mı't'er əq'əna qe'ecen. Manke zınad Rəbbis q'urban ablya'as millet g'aykkasın.

⁹ Mısee fironuk'le eyhen:

– Eyhe vas mısane ıkkən, zı val, yiǵne insanaaşıl, yiǵne milletil-alla düə hav'u? Mançile qiyǵa qı'rqı'mı't'er vassed, yiǵne saraybışıssed əlyhəəsınbı. Manbı saccu Nilee axvas.

¹⁰ Fironee eyhen:

– G'iyqa.

Mısee alidǵınıy qele:

– Ğu eyhen xhinne ha'as, mançiked vak'le ats'axhxhesın yişde Allahık, Rəbbik akarna sacar deşda. ¹¹ Qı'rqı'mı't'er vassed, yiǵne saraybışıssed, yiǵne insanaaşıssed, yiǵne milletissed əq'əna qeetxhes. Qı'rqı'mı't'er saccu Nilee axvas.

¹² Mısaiy Harun fironusse avayk'anənbı. Mısee Rəbbike Vuce salat'i'iyın qı'rqı'mı't'er ak'anı'iy heqqa. ¹³ Rəbbe Mısee Cuke heqqiyn ha'an. Xaybışeedın, məhlabışeedın, çolbuşeedın qı'rqı'mı't'er haat'anbı. ¹⁴ Manbı anbarbışeeqa sa'a. Ç'iyeyke əq'i'yn eva g'əə giyǵal. ¹⁵ Fironuk'le işbı yəqqı'lqa gyatk'u sibık qexhe g'acumee, mana meer hı't'ilqa siyk'al.

Rəbbe uvhuyn xhinne eyxhe, fironee Mısaiy Harunul k'ırı iliyxhe deş.

Xhebıd'es qitxhuyn divan: huneer

¹⁶ Rəbbe Mısayk'le eyhen:

- Harunuk'le eyhe, əsaa alyaat'u ç'iyelyne toozus ı'xecen. Misirvollete tooz huneşilqa sak'alas.

¹⁷ Manbışe həməxüdüd haa'an. Harunee xile aqqıyn əsaa ulyot'ul ç'iyeleğana ulyosse. Mançe insanaaşilqad həyvanaşilqad huneer ileedaxva. Misirvollette ǵırgın tooz huneşilqa siyk'al. ¹⁸ Cadu ha'anbışısıd caduyka insanaaşilqa huneer g'axiles ikkiykan. Man manbışisse ha'as əxə deş. İnsanarab həyvandarad huneşe gyats'enbı. ¹⁹ Cadu ha'anbışe fironuk'le eyhen:

- İncil Allahna xilib alivku.

Meed Rəbbe uvhuyn xhinne eyxhe, firon hı't'ilqa siyk'al, mang'vee manbışıl k'ırı iliyxhe deş.

Yoq'ud'es qitxhuyn divan: goganer

²⁰ Rəbbe Mısayk'le eyhen:

- G'iyqa miç'eer zara oza qıxha, firon damaysqa ı'qqəmee mang'usqa hark'ın eyhe: «Rəbbe invavud eyhe: „Yızın millet Zas ı'bəədat ha'as g'aykke! ²¹ Ğu manbı g'ıdivkvee, Zı yiğne saraybışilqad, yiğne insanaaşilqad, yiğne milletilqad goganer veçebışıqa g'axiles. Ǵırgın ç'iyed, Misirbışın xaybıd goganeşika gyatts'es. ²² Zı həməxüd ha'as Yızın millet eyxhene Goşen eyhene cigee goganer ixhes deş. Məxüd vak'led ats'axxhesın Zı ine cigaynar Rəbb ıxhay. ²³ Zı Yızın millet yiğne milletike cura'asın. Man əlaamat g'iyqa ixhes“».

²⁴ Rəbbəe həməxüdüd ha'an. Goganeəşin veçebı aledxu qadı ikkedaç'enbı fironne sareeqad, cune insanaaşine xaybışeeqad. Goganeəşe Misirne ölkalqa ver ablyav'u.

²⁵ Fironee Mısaiy Harun qopt'ul eyhen:

– Şu vuşde Allahıs yışdecab ölkəe q'urban ablee'e.

²⁶ Mıseemee eyhen:

– Həməxüd ha'as ixhes deş, Misirbış həlyvətq'iniy qales, şı yışde Allahıs, Rəbbis inyaa q'urban ably'a'a g'avce. Manbışis həlyvətq'iniy qalya'ana şı q'urban ablyav'ee, manbışe şı g'ayeyqqa hevles. ²⁷ De'eş, şı Rəbbis, yışde Allahıs q'urban ably'a'asdemee xhebillə yığna sahreeqa yəq əlyhəəs vukkan. Rəbbəe şak'le məxüd uvhu.

²⁸ Fironee eyhen:

– Zı şu, vuşde Allahıs, Rəbbis q'urban ablyaa'as sahreeqa g'avkasınbı, saccu əq'ənaqa imaak'an. Zal-allab düə hee'e.

²⁹ Mısee eyhen:

– Zı vasse qıǵeç'umecar Rəbbis düə haa'as. G'iyqa goganer vassed, yığne insanaaşissed, yığne milletissed aleetxu əlyhəəsınbı. Saccu ğu meed horbu hıma'a, millet Rəbbis q'urban ablyaa'as g'aykkasınva.

³⁰ Mısa fironusse ark'ın Rəbbis düə haa'a.

³¹ Rəbbəe Mısee Cuke heqqiyn ha'an. Firon vucur, cun insanarıb, cun milletud goganeəşike g'attivxhan haa'anbı. Ma'ab sacab goganiy aaxva deş. ³² Firon meer hı't'ilqa siyk'al, mang'vee millet g'ekka deş.

9

Xhod'es qitxhuyn divan: həyvanaaşın hatt'uy

¹ Rəbbee Mısayk'le eyhen:

– Fironusqa hark'ın mang'uk'le eyhe: «Cühüt'yaaşine Allahee, Rəbbee, invavud eyhe: „Yızın millet Zas ı'bəədat ha'asva g'aykke!“ ² Vas manbı g'avkas diviykkın, avqeene, ³ Rəbbee çoleene yiğne həyvanaaşılqa: balkanaaşılqa, əməleeşılqa, devabışılqa, çavra-vəq'əlqa xıl alivkav'u yı'q'ı'n ık'ar g'axiles. ⁴ Rəbbee İzrailybışınıy Misirbışın çavra-vəq'ə sana-sançike cura'asın. İzrailybışda sacab həyvan qivk'as deş».

⁵ Rəbbee vaxt gyuvxhu eyhen:

– Zı man g'iyqa ha'as.

⁶ Qinne yiğıl Rəbbe həməxüdüd ha'an. Misirbışın gırgın həyvanar haat'anbı. İzrailybışdamee sacab həyvan qook'a deş.

⁷ Fironee hucooyiy eyxheva cun insandar g'axuvumee, İzrailybışda sacab həyvan qivk'u deşubva mang'uk'le ats'axxhen. Mana meer hı't'ilqa siyk'al, mang'vee millet g'ekka deş.

Yixhd'es qitxhuyn divan: maşikan ı'xnabı

⁸ Rəbbee Mısayk'leyiy Harunuk'le eyhen:

– Kureeñçe xhaxhbı gyatsts'ına yı'q alept'e. Havaasre mana yı'q Mısee fironne ulene ögiyl xəəqə dağee'ecen. ⁹ Toz xhinne quvxha, mana yı'q Misirvollette alivxasda. Ölkavolle insanaaşilid həyvanaaşilid maşika gyatsts'ıyn ı'xnabı qığeepç'es.

10 Manbişe yı'q alyapt'ı fironne ögee uly-oozaranbı. Mısee mana yı'q xəəqə dağav'umee, insanaaşıkıd həyvanaaşıkıd maşıka gyatsts'ıyn ı'xnabı eyxhe. 11 Gırgıne Misırbışik xhinne, cadu haa'anbışikıd maşıka gyatsts'ıyn ı'xnabı ıxhava, manbışisseb Mısayne ögiyl abı uly-oozaras vəəxə deş. 12 Rəbbe meer firon hı't'ilqa sak'al ha'a. Rəbbe Mısayk'le uvhuyn xhinnecad eyxhe, fironne manbışıl k'ırı alixhxhı deş.

Yıghıd'es qıtxuyn divan: dolu

13 Rəbbe Mısayk'le eyhen:

- Çakra miç'eer oza qıxha fironusqa hark'ın eyhe: «Cühüt'yaaşine Allahee, Rəbbe, inəxüdüd eyhe: „Yızın millet Zas ı'bəədat ha'asva g'aykke! 14 İne yəqqe Zı valqad, yıgne insanaaşılqad, yıgne milletılqad nekke yı'q'ın verbı allya'as. Manke vak'le ats'axhxhesın, dyunyelycar Zak akarana deşda. 15 Zasse əxəyiy xıl hotku valqad, yıgne milletılqad yı'q'ın ık'ar g'axuvu, ç'iyeyne aq'vayle havaakala'as. 16 Zımee ğu havacena, Yızda guc haagvas, Yızın do dyunyeyscad g'ayxha'as. 17 Ğumee, həşdilqamee Yızde milletın ögü aqqı, manbı g'avkku deş. 18 Həşde ğu Zal yugda k'ırı alixhxhe: g'ıyqa hayne gahıl Zı məxdun it'umun dolu g'axiles, məxdun dolu Misırık'le ipxhıniyle qiyğa g'acu ixhes deş. 19 Mançıl-allab insanar g'axuvle çoleedın çavra-vəq'əd, yıgın gırgın karıd vüxənyak avqa se'ecen. Çolead vuk'ul hüvxəsın ciga dena avxuyne insanaaşılqad, çavra-vəq'əlqad dolu ixhes, maadın gırgın kar qık'asın“».

²⁰ Rəbbe uvhuynçile qəpç'ı'nne fironne insanaşee, zaraba con g'ulariy çavra-vəq'ə xaane suralqa hee'ekka. ²¹ K'ırı ilydiyxınbışemee g'ularıb, çavra-vəq'əd çoləead g'alya'a.

²² Rəbbe Mısayk'le eyhen:

- Xıl xəəqə k'yaqqe, Misirne gırgıne insanaşılqa, həyvanaşılqa, çolee alyadiyne alabışılqa dolu gyoğas.

²³ Mısee əsaa xəəqə k'yaqqımee, Rəbbe xəybı g'əhətqə'ə, Misirilqa ts'ayılpaniy dolu g'ixele. ²⁴ Gırgınəəng'ə ts'ayılpanıka dolu gyoğa eyxhe. Misir vuxhayle qiyğa maa məxdun it'umun dolu ıxha deşdiy. ²⁵ Misirvolle doluyn insanar, həyvanar, çoleedin gırgın kar k'etan. Çolee alyadiyn gırgın ok'bı, yivar doluyn haq'vara'anbı. ²⁶ Saccu Goşen İzrailybı vooxhene cigee dolu dexhe.

²⁷ Fironee Mısaiy Harun qopt'ul eyhen:

- Zı ine yəqqee bınah hav'u. Rəbbe gırgıncad qotkuda ha'a, zınay yizde milletın bınah hav'u. ²⁸ Hucoone ixhes, Rəbbis düə hee'e: man xəybı g'əhətqiyiy dolu ç'əv ixhecen! Zı şu g'avkasınbı, inyaa avqas deş.

²⁹ Mısee mang'uk'le eyhen:

- Zı şahareençe qıǵeç'umee, xıləppı aaqı Rəbbis düə haa'as. Manke xəybı g'əhətqiyid ulyozarasın, dolud gyoğas deş. Mançile qiyğa vak'le ats'axhhesin ine dyunyeyna xərna Rəbb ıxhay. ³⁰ Zak'le ats'ancad, ğunaiy yığın insanar meeb Rəbbile Allahıle qıdəəq'ənas vuxhay.

³¹ Kataniy xhıt'a doluyn k'etanbı. Mane gahıl xhıt'ayna den ky'aa'ana, katannab t'et' g'ayhena

vaxt vuxha. ³² Sukiyy perinc qiyǵa ələəva doluyın manbı k'eta deş.

³³ Mısa fironne sarayeençe qıǵeç'umee, şahareençe ayk'anna. Mang'vee xileppi Rəbbılqana aaqımee, doluyka haç'a'an gyoǵuyiy, xəybı g'əhətqiy ulyoyzaran.

³⁴ Fironuk'le doluyka haç'a'an gyoǵuyiy xəybı g'əhətqiy ulyozzur g'acumee, mang'vee meeb bınah haa'a. Fironur cun insanarıb hı't'eeşilqa siviyyk'al. ³⁵ Rəbbe Mısayk'le, milletık'le eyheva uvhuyn xhinnecad eyxhe, firon meer hı't'ilqa siyyk'al, mang'vee İzrailıybı g'ooka deş.

10

Molyud'es qitxhuyn divan: ts'irtyar

¹ Rəbbe Mısayk'le eyhen:

- Fironusqa hak'ne. Zı əlaamatbı hagvasva fironuniy cun insanar hı't'eeşilqa savaak'al hav'u. ² Qiyǵa ğunad Zı nəxübiy Misir tesser hav'u, ma'ad nen əlaamatbıiyıy hagu yiǵne uşaxaaşisiy nevbışis yuşan he'e. Manke şok'le ats'axxhesın Zı Rəbb ıxhay.

³ Mısayiy Harun fironusqa abı eyhen:

- İnəxüd Rəbbe, cühüt'yaaşine Allahee vod eyhe: «Nimee gahnane ğu Zı uvhuynçil k'ırı ilydiyxhes, Zı uvhuynçilqa qıdyaales? Yızın millet Zas ı'bədat haa'as g'aykke! ⁴ Ğu Zı uvhuyn meed hide'ene, g'iyqa Zı yiǵne ölkalqa ts'irtyar salat'a'as. ⁵ Mançin ç'iyə məxüd aqqas, çine xılənçe avubna nıyaq'vub g'avces deş. Mançin doluyke axuyn-dyaxuyn karıd, vuşde çolbışee ələən yivarıd hiç'ixarasınbı.

⁶ Mançin yiğın, yiğne insanaaşın, Misirbışde gırgıng'uncad xaybı gyats'a'asınbı. Məxdun kar yiğne dekkaaşik'le, dekkaaşine dekkaaşik'le inyaqa qabıyle qiyğa g'acu deşdiy».

Mısa manıd uvhu, fironusse ayk'anna.

⁷ Fironne insanaaşe mang'uk'le eyhen:

– Geebniyxan mane insanee şas əq'üba hevles? G'avke man insanar, hapk'ın cone Rəbbis Allahıs ı'bəədat he'ecen. Nya'a vak'le g'ece dişde Misir g'ulyoottalna?

⁸ Mısayiy Harun meeb fironusqa qoot'al. Fironnee manbışik'le eyhen:

– Havak'ne Rəbbis, vuşde Allahıs ı'bəədat he'e. Saccu eyhe maqa vuşbiyyi vüqqəs?

⁹ Mısee eyhen:

– Şi maqa vüqəsınbı yişde uşaxaaşika, q'əsinbışika, dixbışika, yişbışika, çavra-vəq'əyka. Şi maa Rəbbis bayram alğahas.

¹⁰⁻¹¹ Fironnee manbışik'le eyhen:

– Məxüd ixhes deş!

Qiyğad manbı matsxar ha'anbı xhinne eyhen:

– Aay-haay, zı şu xhunaşşeeşika, uşaxaaşika g'avkeene, manke Rəbbir şoka eyxhe! Mıts'an şoqa karı'dəən fıkrıbı vod! Şu man heqqıva, havak'ne adamer şucad Rəbbis ı'bəədat he'e.

Manva uvhu Mısayiy Harun fironusse g'e'ebaşenbı.

¹² Rəbbe Mısayk'le eyhen:

– Misirne ölkalqa xıl hotku, maqa ts'irtyar qale'e. Mançin çolbışee ələəniy dolu gyoğuyule qiyğa axuyn gırgın kar alyatxhvasın.

¹³ Mısee əsaa Misirilqa hotkumee, Rəbbe ç'iyelqa şargına mıts g'uxoole. Mıts bıkrın

yiğnayiy xəmnə aa'a. Miç'eediysıd mıtın ts'irtyar adayle. ¹⁴ Ts'irtyar Misirılqa k'yoyhar, mançin ölka bıkrba avqaaqana. Manimeen ts'irtyar g'iynılqameeyid ıxha deş, g'iyinyke şaqad ixhes deş. ¹⁵ Ts'irtyaaşə ç'iyeyn oodun ciga gyatsts'a'an, mançike ç'iyelyna nyaq'vub k'aariba g'ooce. Mançin doluyle qiyğa axuyn, çolbışee ələən kar, yivaaşilin meyvabı gırgıncad oyxhanan. Misirvolle ç'iyeliy yivaaşil xhınakın kar axva deş.

¹⁶ Fironee zaraba Mısaiyiy Harun qopt'ul eyhen:

– Zı Rəbbine, vuşde Allahneyiy vuşde ögiyl bınah hav'u. ¹⁷ Hucoone ixhes, hayne sayəqeesıb yizde bınahıle ılğeepç'e. Rəbbis, vuşde Allahıs düə hee'e, şı ine gyabat'ane balyaake g'attixhan he'ecen.

¹⁸ Mısee fironusse qığeç'umee Rəbbis düə haa'a. ¹⁹ Manke Rəbbee deryahne suralqa it'umna mıtın g'uxoole. Mane mıtınıd gırgın ts'irtyar Ç'ərəne deryaheeqa aletxu ha'a. Məxüd Misirvolle sacad ts'irt axva deş.

²⁰ Rəbbemee firon meer hı't'ilqa sak'al ha'a, mang'veeyib İzrailybı g'ooka deş.

Yüç'üd'es qitxhuyn divan: miç'axiyvalla

²¹ Rəbbe Mısayk'le eyhen:

– Xıl xəəqə qe'e Misirne ölkalqa miç'axiyvalla k'evxhecen, ulyaqa hiviyxəna t'ub g'umoocecen.

²² Mısee xıl xəəqə qı'imee Misirvolle xhebne yiğna geed miç'axda eyxhe. ²³ Xhebne yiğna insanar sana-sang'uk'le g'avces vəvxü deş, manbı

xhebne yiǵna cigeençe ıǵviykir deş. İzrailıy bı vooxhene cigabişeemee işix ıxha.

²⁴ Fironee Mısa qort'ul mang'uk'le eyhen:

– Havak'ne Rəbbis ı'bəədat he'e. Şoka vuşun uşaxarıb vukkee. İnyaa vuşun sacco çavra-vəq'ə axvecen.

²⁵ Mısee eyhen:

– Şi yişde Rəbbis Allahıs q'urban ablyaa'asdemeə, ğu yişin çavra-vəq'əd şaka g'aykkas ıkkān! ²⁶ Gırgın yişin həyvanar şaka qıkkes ıkkān. Şi inyaa yişde həyvanaaşına xhınt'ayıb g'alepçes vukkan deş. Rəbbis, yişde Allahıs q'urbanna allyasın şı mançike həyvanar g'əxəs. Şi maqa ikkyabı şak'le ats'axxhes deş, nen həyvanariy Rəbbis q'urbanna allya'as.

²⁷ Rəbbeə firon meer hı't'ilqa sak'ala'a, mang'us manbı g'avkkas vukkiykan deş.

²⁸ Mang'vee Mısayk'le eyhen:

– Ğadarxhe yizde ulene ögiyle! Sayir yizde ulesqa qımayle! Sayir ğu yizde ulesqa qareene, qik'asda.

²⁹ Mısee eyhen:

– Hasre ğu eyhəxüd ixhecen, sayir zı yiǵne ulesqa qales deş.

11

Yits'id'esın divan k'ane qexhe

¹ Rəbbeə Mısayk'le eyhen:

– Zı fironulqayiy Misirilqa sayib balyaa g'axuvles. Mançile qiyğa mang'vee şu inçe g'avkvasınbı. Saccu avak'neva vuk'lele haa'as.

² Milletık'le eyhe, adameeşeyiy yedaaşe hiqiy-allane Misirbışıke nuk'raykeyiy k'ınəǵəyke hı'iyın karbı heqqecen.

³ Rəbbe məxüd ha'a, Misirbışde ulesqa millet yugda qadayle. Mısamee fironne insanaaşik'le, Misirne milletık'le geer xərna insan xhinne ats'a eyxhe.

⁴ Mısee fironuk'le eyhen:

- Rəbbe inəxüdüd eyhe: «Xəm sura vuxhamee, Zı Misirne yı'q'neençe ilğeç'es.

⁵ Taxtıł gyu'arasde fironne ts'erriyne duxayle girǵıl, suk giviyxərne g'ayeyne yı'q'əl giy'ırne nukarne duxalqamee, girǵıng'un ts'eppiyn dixbı hapt'asınbı. Həyvanaaşınid çikana ts'ettiyn balabı hatt'asınbı.

⁶ Misirvolle xədn geşşuy ixhes. Məxdın geşşuy mankilqameeyid ixha deşdiy, mançile qiyǵad mısacad ixhes deş.

⁷ İzrailybışılqayiy cone çavra-vəq'əlqa xvaayib gihivxhas deş». Mançike şok'le ats'axhxhesın Rəbbe İzrailybıyiy Misirbı nəxübiy sana-sang'uke curav'u.

⁸ Yiǵın insanar zasqa abı, yizde g'elybışeeqa qutyopk'ul eyhesın: «Ğunar hoora, vaqa qihna hoyharan girǵın milletid hooracen!» Mançile qiyǵa zı əlyhəəsda.

Manıd uvhu, Mısa qəlın qek'a fironusse qıǵeç'ena.

⁹ Rəbbe Mısayk'le eyhen:

- Zasse Misir geed əlaamatbı hagvas əxecenva, fironne şol k'ırı alixhxhes deş.

¹⁰ Mıseeiy Harunee man girǵın əlaamatbı fironuk'le hagveyid, Rəbbe fironuke hı't'iy hı'ı, mang'vee İzrailybı cune ölkeençe g'avku deş.

12

Allah qıdet'u ilğeç'uva ağğayhen bayram

¹ Rəbbe Mısayk'leyiy Harunuk'le Misireenang'acadniy uvhu:

² – Havaasre mana vaz vuşdemee vuzaaşına xəbna vuxhecen, senıd çile giğleceñ. ³ İzrailıyne giğgine cəmə'ətik'le eyhe: ine vuzane yits'id'esde yiğil giğging'vee cune xizanısdaiy, cune xaasda urgee vooxhe, mısvaye vooxhe g'əvxəs vukkan. ⁴ Sa urg ooxhanasdemee xizan k'ılbaxheene, hasre manbişe cone xaas delesne xaybişeeñe insanaaşis sik'i bit'alee'ecen. Ats'axhe neng'usse nimeniy oxhanas əxəsva. ⁵ Şu g'əyxı'yn həyvanar sa seniyn vughulinbı, qı'bi'linbı mexheceñ. Urgub, mısvab şosse gyuvk'as vəəxə. ⁶ Manbı ine vuzane yits'ıyoq'ad'esde (14) yiğilqamee havace. Exhalqana İzrailıyne cəmə'ətın manbı gyatt'ecen. ⁷ Mançına eb alyapt'ı, şu karbı oxhanasde xaybişde akkabışde çerçivabişilqa q'abğe. ⁸ Manecad xəmdə ç'eyç'eybişika, ts'ayıl ç'əra qı'in çuru ilydyadıyne gıneyka oxhne. ⁹ Man çuru qumoyxhar, yugda qecu, vuk'ul-k'its'ayka, adne karbişika ts'ayıl ç'əra qı'ı oxhne. ¹⁰ Miç'eedilqamee vuççud g'ilymadaççe. Axuyn kar ixhee gyoxhxhan he'e. ¹¹ Çuru otxhanang'a inəxüd he'e: yı'q'eeqa ts'ira avt'le, g'elilqa g'ellin ale'e, xıled əsaa aqqee. Yicid zarada oxhne. İna şok qıdet'u ilğeç'uva Rəbbis ablyav'una q'urban vobna.

¹² G'iyına xəmdə Zı Misirile k'ena ilğeç'es. Ma'ab yedike vuxhayn ts'eppiyn dixbıb,

høyvanaaşın ts'ettiyn balabıd Zı g'iyna xəmdə gyapt'asınbı. Rəbb Zı ıxhal-alla Misirine allahaaşısıb cazaə hevles. ¹³ Şu q'abğına eb vuşde xaybışilin işaarat ixhes. Eb g'avcu Zı set'as deş, qidet'u ilğeç'es. Zı Misirbı gyabat'ana balyaa şolqa havaasras deş. ¹⁴ İn yiğ şu yik'el aqqe. Qööne nasılbişed Rəbbin bayram xhinne in yiğ alğehecen. Gırgıne gahbışil in bayram alğehe. İna Zı şos gyuvxhuna q'aanun vobna.

İlydyadyne gıneyna q'aanun

¹⁵ Yighille yiğna ilydyadyın gıney oxhne. Vuşde xaana acıxamır ts'eppiıne yiğilycab sav'u avak'anee'e. Şavaayiy ts'eetiıne yiğile yighıd'esde yiğılqamee acıxamırnan gıney otxhun, İzrailybışde yı'q'ne meexhecen. ¹⁶ Ts'ettiıneyiy yighıd'esde yiğıl muq'addasna iclas see'e. Mane yiğbışil şos otxhuniy hı'ıyle ğayrı nenacab iş hımaa'a. ¹⁷ İne ilydyadyne gıneybışin bayram, Zı şu Misirğançe mane yiğıl g'oşunbışikva qığav'unçıl-alla alğehe. İn bayram qööne nasılbişed alğehecen. İna Zı şos huvuna q'aanun gırgıne gahbışisda vob. ¹⁸ İlydyadyın gıney ts'eppiıne vuzane yits'ıyoq'ad'esde (14) yiğine exhaliyle gibğıl g'ayı sad'esde (21) yiğine exhaliqamee oxhne. ¹⁹ Yighne yiğna vuşde xaybışee acıxamır ixhes ikkan deş. Şavaayiy acıxamırnan gıney otxhun İzrailybışde yı'q'ne meexhecen. Cona ixheyir, menne cigeençe qarına ixheyir hakkal ha'asda. ²⁰ Acıxamırnan vuçud umoyxhan. Şu nyaa vuxheyib ilydyadyın gıney oxhne.

Qıdet'u ilğeç'uva alğavhuyn ts'ettiyn bayram

²¹ Mısee İzrailin gırgın ağsaqqalar qopt'ul eyhen:

- Hap'ın vuşde xizanbışısın urgbıyee mısvabıyee g'əyxı' alle. Allah qıdet'u ilğeç'uyne bayramıs q'urbanbı allee'e. ²² Sa xudana züfa eyhena ok' alyapt'ı, lyagameene ebeeqa k'yooq'u akkayne çerçivalqa q'abğe. Miç'eerilqameyir vuşucar g'aqa qığmeç'ecen. ²³ Rəbb Misırbı gyapt'as ı'qqəmee, çerçivalyna eb g'avcu, mane xaabınbışik qıdet'u ilğeç'es. Gyabat'asva arına malaaik vuşde xaybışeeqa, şu gyapt'as ikkeç'es hassaras deş. ²⁴ İn ədat gırgıne gahbışıs şosiy şole qiyğınbışıs q'aanun xhinne havaace. ²⁵ Rəbbe şos helesva cuvab huvuyne cigeeqa qabı hipxırmeeyib, şu in ədat yik'el hixan hıma'a. ²⁶ Vuşde uşaxaaşe şoke qıdghın hı'iyng'a: «Şu in nişısne ha'a?» ²⁷ Manbışik'le eyhe: «Rəbbe Misırbı gyabat'ang'a, İzrailıbışde xaabınbışik qıdet'u ilğeç'uva, şı g'attivxhan hav'uva Rəbbıs ablyaa'ana q'urban vobna».

Milletın q'aratsabışıl gyu'ur, Rəbbıs ı'bəədat ha'a.

²⁸ Mançile qiyğa İzrailıbı apk'ın, Rəbbe Mısayk'leyiy Harunuk'le uvhuyn xhinne gırgın ha'a.

Yıts'id'es qıtxhuyn divan: ts'eppiyn dixbı habat'a

²⁹ Xəm sura vuxhayng'a, Rəbbe Misırbışın Misir yedike vuxhayn ts'eppiyn gırgın dixbı gyabat'anbı: fıronne ts'erriyne taxtıl gyu'arasde duxayle girğıl, zıdanee aqqıyng'une ts'erriyne

duxalqamee. Høyvanaaşınbıd çikana ts'ettiyn balabı gyaat'anbı. ³⁰ Mane xəmdə fronur, cun insanarıb, gırgın Misirbıcab suǵootsanbı. Misirǵançe it'umun gyaaşen ses qadayle. Məxdın xav eyxhe deş maa'ar vuşumecar qimek'acen.

³¹ Xəmdə fronee Mısaiy Harun qopt'ul eyhen:

- Sabı-qabı, hudoora! İzrailybışıka sacigee yizde milletike əq'əna qeepxhe. Havak'ne şu eyheen xhineyid Rəbbis i'bəodat he'e. ³² Şu şenke uvhuyn xhinne he'e: çavra-vəq'əd ha'aykı hudoora. Zasıb xayir-düə hevle.

³³ Misirbışe İzrailybı mizel avqaqqa vuxha, manbı cone ölkeençe ek'ba qıǵeepç'i hudoora-cenva. Manbışe eyhe ıxha:

- Deşxheene, şı gırgınbı hapt'asınbı.

³⁴ Milletın acıxamır üvxəs həsilydexhayn xamırnan con lyagambı tanalıñçeeqa hitk'ır mıgabışılqa alyat'u ayk'an. ³⁵ İzrailybışe Mısee uvhuynçil k'ırı gyaqqı, Misirbışisse tanalqan karbı, nuk'ra, k'inəəğə heqqa. ³⁶ Rəbbee həməxüd ha'a Misirbışde ulesqa İzrailybı yugba qavayle. Manbışed İzrailybışis ıkkanan helen. Məxüb manbışe Misirbı q'əra qaa'a.

Misireençe əlyhəənbi

³⁷ İzrailybı Ramsesǵançe Sukkoteeqa avayk'an. Yedaaşileyiy uşaxaaşile hexxana, maa'ar yixhıd vəş aazır (600 000) meena adamiy ıxha. Mançe manbı gırgınbı iviykar apk'ın. ³⁸ Manbışıka sacigee xəppa menne

milletiken insanar, xəttə çavra-vəq'əd ayk'an.
³⁹ Misirğançe qıkkıyne ilydyadıyne xamırıke manbışe fatirer ha'a. Manbı Misirğançe zaraba hıttıavhuva, yəqqı'sın oxhanasın kar ha'as həsiləepxha deşdiy.

⁴⁰ İzrailıybı Misir yoq'ud vəşşe xhebts'al (430) senna avxu. ⁴¹ Yoq'ud vəşşe xhebts'al sen g'adiyne yığıl, Rəbbin millet g'oşunbışıqa Misirğançe ayk'anan. ⁴² Misirğançe qığaahasde xəmdə Rəbbeə manbı coleb-alqa g'ilydyav'uva, İzrailıybışe mana xəmə Misirbışde xılənçe g'attıpxhınna xəmə xhinne yik'el avqu. Hamaşee mana xəmə qabıyng'a İzrailıybışis Rəbbinemeə muğurbaniy aaxvas vukkiykananbı.

Qıdet'u ilğeç'uyne bayramın medın q'aanunbı

⁴³ Rəbbeə Mısayk'leyiy Harunuk'le eyhen:

- Qıdet'u ilğeç'uyne bayramnang'a, şu inəxüd ha'as ıkkən: gyuvk'uyne q'urbanıke menne cıgeençe qarıyng'us hıdeles ıkkən. ⁴⁴ Saccu pılıke alışşuyne g'ulusse man otxhuniy, ğu mana sunnat hı'iyle qıyğa oxhanas əxə. ⁴⁵ Sık'ınna gahna vuşde cigabışee axvasva menne ölkeençe arıng'usiy, pılıke sık'ınna gahna şos iş haa'asva arıng'us, man otxhuniy heles ixhes deş. ⁴⁶ Q'urban ablyav'uyng'une xaa man çuru oxhanas ıkkən, mançe g'aqa qığahas ıkkən deş. Sayid mançin nencad bark'vbı haq'var hıma'a. ⁴⁷ İzrailıybışde girgıng'veecad qıdet'u ilğeç'uva alğayhen bayram alğahas ıkkən. ⁴⁸ Menne cıgeençe arı, şüng'əə mihmanna

axvang'usud qıdet'u ilǵeç'uva Rəbbis alǵayhen bayram alǵahas ıkkaxhe, mang'une xaabın gırgın adamer sunnat hav'u vuxhes vukkan. Mançile qiyǵa mang'ussed, vuşda sa xhinne ıxha man bayram alǵahas əxə. Sunnat hid'i'iyne adamee mançike hı'i'yn otXHuniy umoyxhancen. ⁴⁹ İzrailybışısıb, menne cigeençe qabı coka aaxvanbışısıb q'aanun sa vobna.

⁵⁰ İzrailybışe, Rəbbee Mısayk'leyiy Harunuk'le uvhuyn xhinne gırgın ha'a.

⁵¹ Mane yığılycab Rəbbee İzrailybı g'oşunbışıqa Misirǵançe qıǵa'anbı.

13

Ts'eppiyn dixbı Rəbbis g'avсарas

¹ Rəbbe Mısayk'le eyhen:

2 – İzrailee yedarşe ts'eppa vuxuyne dixbışe de hək'ee: ts'eppiyn dixbıyiy həyvanaşın ts'ettiyn balabı Yizde doyl qe'e.

İlydyadyne gıneyn bayram

³ Mısee milletık'le eyhen:

– Rəbbee Cuna xəbvalla haagı, şu Misirǵançe qıǵav'uyın, nukariyvalike g'attıvxhan hav'uyın yığ yik'el aqqe. Mane yığıl acıxamırnan gıney umoyxhan. ⁴ G'iyniyn, şu inçe qıǵeepç'ı əlyhəən yığ Aviv eyhene vuzan vod. ⁵ Rəbbee vuşde dekkaaşıs k'ınniy g'assır, Kana'anbışın, Q'etbışın, Emorbışın, Q'ivbışın, Yevusbışın nyakiy itv gyodatstsen cigabı şos helesva. Rəbbee şu maqa qabıyng'a, mane vuza man ədat he'e: ⁶ yıǵıllı yıǵna ilydyadyın, acıxamır deşın gıney

oxhne. Yıghıd'esde yığılıd Rəbbis bayram alǵehe. ⁷ Mane yıghne yığee ilydyadıyn, acıxamır deşin gıney oxhne. Şu vooxhenemeene cigabışee, acıxamırıb, acıxamırıke hı'ıyn karıd ixhes ikkan deş.

⁸ Mane yığıl şu vuşde dixbışik'le eyhe: «Şi in ha'an, Rəbbe şı Misirǵançe qıǵa'ang'a hav'una yugvalla yik'el avqu».

⁹ Rəbbe Cuna xəbvalla haagu, şu Misirǵançe qıǵav'uva, havaasre Rəbbına q'aanun vuşde ghalele g'u'moxhacen. Mançıl-allad hasre man ədat vuşde xıleyliniy ligaylin k'ats' xhinne vuşde yik'bışee axvecen. ¹⁰ Senbı atk'ınıylette şu man yığ yik'el aqqı alǵehe.

Ts'eppa vuxhaynbı

¹¹ Rəbbe şosiy vuşde dekkaaşis k'in g'assır helesva uvhuyne Kana'anaaşine ölkeeqa qabı hipxırne yığile, ¹² ts'eppiyn dixbı Rəbbine doylul qee'e. Həyvanaaşinıd ts'ettiyn vughulyun balabı Rəbbine doylul qe'e. ¹³ Ts'eppiye əməleyne balayl-alla urg qevle. Çıl-alla vuççud qidelexheene, mançına gardan havaq'ar hee'e. Gırgıne ts'eppa vuxhayne dixbışıl-alla nuk'ra qele. ¹⁴ Mısamecad duxee vake man hucooneva qiyghınene, eyhe: «Rəbb şal oǵa it'umra ıxha, şı Misirǵançe qıǵav'u, nukariyvalike g'attivxhan hav'u. ¹⁵ Fironus şı g'avkvas devkanang'a, mana hı't'ilqa sark'ılyne gahıl, Rəbbe Misirbışın gırgın ts'eppiyn dixbı gyabat'anbı. Həyvanaaşinıd ts'ettiyn balabı gyaat'anbı. Mançıl-allad zı ts'ettiyn vughulyun həyvanaaşın balabı Rəbbis q'urbanna allya'a,

ts'eppiyne yizde dixbışil-allad nuk'ra qele». ¹⁶ Rəbb şal oğa it'umra ıxhay, şi Misirğançe qığav'uy, vuşdemee xıleyliniy ligaylin k'ats' xhinne ixhecen.

Rəbbee İzrailybışis yəq haagva

¹⁷ Fironee millet g'ayqiyng'a, Allahee manbı Filiştinaaşine cigabışile k'ena yəq cit'aba vuxheyib quvqekka deş. Allahee eyhen:

– Maa'ab manbışika muhariba hav'eene, manbışe sayid fıkrbı badal hı'ı Misirqacab siviyl'al.

¹⁸ Allahee millet alik'ar hı'ı sahrayle k'ena Ç'ərane deryahısqa qıkkeka. İzrailybı Misireençe dəv'əysinbı xhinnen silahbı alyaat'u avayk'an.

¹⁹ Mısee mançe əlyhəəng'ə, Yusufun bark'vbıd cokasana sı'ı qıkkekanbı. Yusuf qek'ang'a İzrailybışisqa k'ın g'assaras alıkkı uvhuynniy:

– Allahee şos huvuyn cuvab mısacad yik'el hixan ha'as deş. Şunad əlyhəəng'ə, yızın bark'vbı inyaa g'ilyma'a, şoka qıkkee.

²⁰ İzrailybı Sukkotğançe qığeepç'ı, sahrayne k'anek sa Etam eyhene cigee çadırbı giyxə.

²¹ Rəbb Vuc manbışde hirniy əlyhəə. Mang'vee yiğniyiğın manbışis yəq buludne dirakıqa, xəmdəb ts'ayine dirakıqaniy işix hele haagva. Mang'vee məxüd manbışisse yiğniyiğın, xəmdəb əlyhəəs vəxəcenvaniy ha'a. ²² Sık'ınne gahıs xheyib buludna dirak yiğniyiğın, ts'ayına dirakıb xəmdə manbı g'alyav'u avayk'an deş.

14

Deryaheençe t'ǵəə

¹ Rəbbe Mısayk'le eyhen:

² – İzrailybışik'le eyhe, havaasre manbı yı'q'əlqa sapk'ıl Pi-Haxirot eyhene cigayne k'ane Migdolneyiy deryahne əree çadırıbı gı'xecen. Deryahısnee Ba'al-Tsefonne ögee vuxhecen.

³ Fironusqa həməxüd qales: «İzrailybı nyaqame vuxhesınbı avxu, sahrayn manbışda yəqı'b g'ats'apk'ın». ⁴ Zı firon meer hı't'ilqa sak'ala'as, manar manbışıqa qihna gixhas. Məxüd Zı mang'ukuniy mang'une g'oşunukın hı'ı Yızın do axtı qa'as. Manke Misirbışik'le Zı Rəbb ıxhay ats'axxhesın.

İzrailybışe həməxüdüd ha'an.

⁵ Fironuk'le İzrailybı heepxıva uvhuyng'a, mang'unayiy cune insanaaşına fikir badal vooxhena. Manbışe eyhen:

– Şi in hı'iyn kar hucoone? Şi İzrailybı g'avkku nukarar dena avxu!

⁶ Fironee dəv'əysin daşk'a balkanaaşık qa'as alıkkı, cuka g'oşunub qopt'ul ayk'anna.

⁷ Mang'vee cuka yixhıd vəş (600) g'əyxı'yne, yugne dəv'əyne daşk'ayle ğayrı, Misirın gırgıncad dəv'əyn daşk'abı alyat'anbı. Gırgıne daşk'abışıqa çin ç'ak'ınbı vooxhe. ⁸ Rəbbe

firon, Misirna paççah hı't'ilqa sakal ha'a, manar Misirğançe qıǵəəne İzrailybışqar qihna gexha. İzrailybımee yik'eka əlyhə vuxha. ⁹ Misirbı fironne gırgıne dəv'əyne daşk'abışıka, balkanaaşıl aleepxıynbışıka,

gırgıne g'oşunbışıka sacıgee İzrailybışıqa qihna gyabak'a. Misirbışısqa manbı deryahısne çadırbı gıxı'yne cıgee, Pi-Haxırotne k'ane, Ba'al-Tsefonne hııb gyabak'a.

¹⁰ Firon İzrailybışıqa avayq'arniy vor. Manbı yı'q'əlqa sapk'ıl ilyakiys g'ecen, manbı coqab qihna vob gyapk'ı. Manbı mançile geeb qəpqi'n Rəbbılqa ona'a gıviyğal. ¹¹ Manbışe Mısayk'le eyhen:

- Nya'a Misir nyaq'vbınıy deş, ğu ši hapt'as sahreeqa qabı? Karne ğu hı'ı ši Misirğançe qığav'u? ¹² Nya'a, ši vak'le Misir uvhu dışdıy: «Şi şaleb alqana g'alee'e. Havaasre ši Misirbışda iş haa'as»? Misir nukariyvalla hav'uy, sahree hapt'ıyle yugda eyxheyiy!

¹³ Mısee milletıs inəxdun alidghınıy qele:

- Qı'məəq'ən, ulyoozre! Şok'le g'iyna g'acesın, Rəbbee şu nəxübiy g'attivxhan haa'a. Həşde g'oocen Misirbı, şok'le sayıb mısacab g'avces deş. ¹⁴ Rəbbee şol-alla manbışikın ha'asın, yik'ıbı it'umda aqqe!

¹⁵ Rəbbee Mısayk'le eyhen:

- Nişil-allane ğu Zalqa ona'a? İzrailybışik'le eyhe, ögiylqa hudooracen. ¹⁶ Ğumee əsaa, deryahılqa hotk'u xhyan q'öne cıgeeqa qe'e, İzrailybışısse mane xhyan deşde cıgeençe deryahıle k'ena ilğeepç'es vəəxhecen. ¹⁷ Zımee Misirbı hı't'eeşılqa savaak'al haa'as, manbıb şoqab qihna qavaales. Zınad fironne dəv'əyne daşk'abışikınıy balkanaşıl aleepxiyne g'oşunbışikın hı'ı Yızın do axtı qa'as. ¹⁸ Zı mısaiyiy fironukuniy cune dəv'əyne

daşk'abışıkın, balkanaaşıl alepxıynbışıkın hı'ı, Yızın do axtı qı'ı, manke Misirbışık'le Zı Rəbb ıxhay ats'axxhes.

¹⁹ İzrailybışile ögiyl əlyhəəna Allahna malaaik, ciga badal hav'u, manbışıqar qihna qöö giyğal. Buludne dirakınıb çina ciga badal hav'u, yı'q'əle, ²⁰ İzrailyneiy Misirne g'oşunbışde əree qöö giviğğal. Xəmvollete dirakın İzrailybışis işix gyavhu, Misirbışismee miç'axiyvalla hav'u. Man g'oşunbı xəmvolletee sana-sançısqa qeetxha deş.

²¹ Mısee xıl deryahılqa hodakke. Rəbbeyib xəmvollete şargıle aa'ane mıtısika deryahın xhyan mançe ak'an ha'a ıxha. Məxüd mane cigayn xhyan qeqqva'an. Xhyan q'öne cigeeqa qexhe. ²² İzrailybıb deryahne xhyan deşde cigayle k'ena ılğeepç'i avayk'ananbı. Xhyanbı cabırbı xhinne qetxha manbışde sağneyiy solne sural ulyoyzar. ²³ Misirbı gyabak'anbı manbışde qihna. Fironun dəv'əyn daşk'abı, balkanaaşıl alepxıynbıb manbışde qihna k'eebaç'enbı derya-heeqa. ²⁴ Rəbb verığna ul üvxəsse buludneyiy ts'ayine dirakeençe horzul Misirbışin g'oşunbı sana-sançıl alikka'a. ²⁵ Mang'vee dəv'əyne daşk'abışin tekarbı sacuraycad qa'a, mançisse yugda alik'aras məxəcenva. Misirbışe eyhen:

- Qudoora inçe heepxas! Rəbbe İzrailybışin sura aqqı, şakınıd ha'as ıkkən.

²⁶ Rəbbe Mısayk'le eyhen:

- Xıl deryahılqa hotke xhyanbı çine cigeeqa satk'ıl, maabın Misirbı dəv'əyne daşk'abışika, balkanaaşıl alepxıynbışika sacigee çik avub g'alee'ecen.

27 Mısee deryahılqa xıl hodakke, xhyanbıd miç'eeqana çine cıgeeqa siyk'al. Misirbı xhineençe heebaxamee, Rəbbee manbı haly'av'u deryahne yı'q'neeqa g'aa'a. 28 İzrailybışıqa qihna deryaheeqa k'eeç'uyın däv'əyn daşk'abı, balkanaaşıl aleepxıynbı, ǵırgınacab g'oşun yı'q'əlqa satk'ılne deryahne xhyanbışee hööǵəna. Mançe şavussecar g'attixhanas əxə deş.

29 Məxüd ıxha İzrailybı deryahne yı'q'neene xhyan deşde cigayle k'ena ilǵeepç'ı avayk'an. Xhyan manbışde sağneyiy solne sural çabır xhinne ulyoyzar. 30 Mane yiǵıl İzrailybı Rəbbee Misirbışde xılənçe g'attivxhan haa'a. Qiyǵa manbışik'le Misirbı deryahne mıǵlek hapt'ı g'ooce. 31 İzrailybışik'le Misirbışik Rəbbee xənnə gucuka hı'ıyn g'acumee, manbı Rəbbile qəvəyq'ən giviyǵal. Mang'ulqayiy Mang'une g'ululqa, Mısalqa, inyam ha'a giviyǵal.

15

Mısayna mə'niy

1 Mane gahıl Mıseeıy İzrailybışe Rəbbis ina mə'niy haa'a:

- Rəbbis ina mə'niy qəpçəs,
Mang'vee Cun do geed axtı qı'ı!
Balkanıb, çil alixınar,
Mang'vee deryaheeqa g'av'u!
- 2 Rəbb Yizda guciy mə'niy vorna,
Mang'vee zı g'attixhan hı'ı.
Mana Yizda Allah vorna,

zı Mana qıvats'a'asda!
 Mana yizde dekkeeyid i'bəədat hı'ına Allah
 vorna,

zı Mana axtı qa'as!

³ Gırǵıne duşmanaşile ğamxhesde
 Rəbbin do YAHVE* vodun!

⁴ Dəv'əyne daşk'abışıka fironna g'oşun
 deryaheeqa daǵav'u!

Misirin nekke yugun ç'ak'ınbı
 Ç'ərane deryahın höbgü!

⁵ Xhyan manbışile g'alysikkı,
 k'oralybışeeqa manbı g'ayebı xhinne
 qavayk'an apk'ın!

⁶ Rəbb, Ğu Yiǵne gucuka qıvats'ı!
 Ğu duşmanar g'ulyotal haa'a!

⁷ Ğu Yiǵne xənnə gucuka,
 Ğu qıdvyaats'anbışikın ha'a!

Yiǵne qəlın,
 ts'ayin balybiy gyoxhan ha'an xhinne, manbı
 gyooovxhan hav'u!

⁸ Yiǵne nafasın xhyanbı
 sacıgeeqa sa'a,
 Sacıgeeqa sadıyne xhineke cabırbı ha'a,
 İttehesu deryahne k'oralybışeedın xhyanbı
 qiyğara'anbı!

⁹ Duşmanee eyhenniy:
 «Qihna girxhu, zı manbı avqas,
 Aqqıyn karıd zı bit'al ha'as!

* **15:3** 15:3 YAHVE: in do cühüt'yaaşine mizel «Vuc vornava»
 cuvabık akar. İne kitabee in do «Rəbb» xhinne sak'ala'a.

Mançike yızın rı'hcad ats'es!
 Qiyğale xhineyid g'ılinc qığahas,
 yizde xilekacab zı manbı gyapt'as!»

10 Ğu manbışis uf üvxü,
 deryahın manbı höbgü!

Gurğuşun xhineyib
 manbı k'oralybışeeene xhinek avqa apk'ın!

11 Ya Rəbb, vornane Vaka sa aqqasda
 allahaaşine əree?

Muq'addasvallee azamatıka,
 Vasse xhinne mö'ücüzəbı ha'as əxəna vor-
 nane?

Yiğne xəbvalile xhinne qəvəəq'ənasda
 merna vornane?

12 Ğu sağın xıl hotkumee,
 ç'iyeyn manbı höbgüynbı!

13 Vaqa badaldyooxhena yugvallava,
 Ğu xalq' g'attixhan hı'ı,
 Ğu manbışis yəq haagu!

Ğu eyxhene Yiğne muq'addasne cigeeqa†,
 Ğu Yiğne gucuka quvkees!

14 Milletbışik'le man g'ayxhı, tanbışeeqa zeze
 avxhas,

Filiştinar mançile geeb qəvəəq'ənas,

15 Edomun ç'ak'ınbı qəpç'i'niyn alyabat'a,
 Moav vuk'lek vukkeekanbışik zeze ooxha,
 Kana'anın milletid nyaqame ixhesın axva!

16 Havaasre manbışılqa zeze avkkecen,
 qəvəəq'necen!

Rəbb, Yiğne xıləne gucen,

† 15:13 15:13 Cigeeqa: inyaa İzrailyneiy İyerusalimne hək'ee eyhe.

Yiǵın millet ilǵeç'esmee
manbı g'ayelqa savk'alas,
nıq'-ç'ı'q' dena aaxvas!

Ya Rəbb, Ğu nukariyvalike g'attixhan hı'iyın
millet ilǵeç'esmee!

¹⁷ Ya Rəbb, Ğu Yiǵın millet qalessın Yiǵne
suvalqa,

Ğu Yiǵne Xaasva g'əyxı'yne cigee, Ğu manbıšis
ciga qaa'as,

Ey Xudaavand, Ğu Yiǵne xıleka itxhinne
muq'addasne cigee!

¹⁸ Rəbbee ǵırgıne ǵahbıšıl, hammaşe
paççahiyvalla haa'as!

¹⁹ Fironun dəv'əyn daşk'abı, balkanaaşıl
alepxıynbı deryaheeqa k'epç'imee, Rəbbee man-
bıšılqa deryahın xhyanbı yı'q'əlqa qalya'a.
İzrailybımee deryahne xhyan deşde cigayle
k'ena ilǵeepç'ı avayk'ananbı.

²⁰ Harunne yuçee, peyǵambar Mayramee,
xıleqa dyaf alyat'umee, ǵırgıne yedaaşed xıleqa
dyafbı alyat'u, məng'ı'qab qihna mık'ar ha'a
avayk'ananbı. ²¹ Mayramee manbıšis ina mə'niy
qəpqi':

– Rəbbineme qəpqe,
Mang'vee Vuc axtı qı'ı.

Balkanıb, cil alixınar
Mang'vee deryaheeqa g'av'u.

Q'ap'ın xhyan

²² Mısee İzrailybı Ç'ərane deryahısse Şur
eyhene sahreeqa quvkekka. Xhebille yıǵna

manbı sahrayle k'ena avayk'an, maa'ad man-bıŝisqa xhyan qızaxxa deş. ²³ Manbı Mara eyhene cigeeqa qabı hipxhuring'a, maadın xhyanıd q'ap'ıdava ulyoǵas əxə deş. Mançil-allad mane cigayn do Mara (*q'ap'ın*) axva. ²⁴ Milletın «Hu-coone ulyoǵasva?» Mısaylena haa'a giviyǵal. ²⁵ Manke Mısee Rəbbilqa ona'a, Rəbbeeyid mang'uk'le sa os hagva. Mısee man os xhineeqa daǵadaççe, mançile qiyǵa man xhyan uloǵasın xhinne qexhe.

Rəbbee maa manbışis g'ayda-q'aanun huvu, maayib siliys üvxü. ²⁶ Mang'vee eyhen:

– Şu Yizde, Rəbbine, vuşde Allahne cuvabil yugda k'ırı alixxheene, Yizde ögiyl qotkun işbı he'eene, Zı he'eva uvhuynçil k'ırı gyaqqı q'aanunbişee hagvan xhinne he'eene, Misir-bıŝılqa g'axuvuyne ık'arbişin nencad şolqa g'axiles deş. Şu yug qaa'ana Rəbb Zı vorna.

²⁷ Manbı qavaylenbı Elim eyhene cigeeqa. Mane cigee yits'ıq'ölle (12) xhyan ı'lqəən cigayiy yights'al (70) xurmayna yiv vooxhe. İzrailybışe mane xhyanbı ı'lqəəne cigabışde hiqiy-alla çadırbı giyxə.

16

Allahee mannayiy bilydirçinar g'ıxele

¹ İzrailybışin cəmə'ət Elimǵançe ayk'anan. Manbı Elimneyiy Sinayne yıq'neene, Sin eyhene sahreeqa Misirǵançe qıǵeepç'iyne q'öb'esde vuzane yits'ıxhob'esde (15) yıǵıl qabı hiviyyx-har. ² Sahree milletin Mısaylenayiy Harunulena

haa'a giviyǵal. ³ İzrailybışe manbışik'le eyhe ıxha:

- Misir çurunane k'umk'umbışe k'ane gyuv'urne gahıl, avts'esınmeen gıney otxhanang'a, Rəbbine xılence ma'ab hapt'ıynxhiy nimee yugda eyxheyiy. Şunad inimeen millet sahreeqa mıssıka gyapt'as qadı!

⁴ Rəbbe Mısayk'le eyhen:

- Zı şolqa xəənçe gıney gyoǵa'as. Hasre millet yığıs qıǵeç'ecen, çısın yığısıysın gıney se'ecen. Zı manbı Yizde q'aanunbısil k'ırı iliyxheyeva məxüb siliys üvxəs. ⁵ Yıxhıd'esde yıǵıl q'öd şene yıǵbışilinmeen sı'ı, ögiykecad otxhanan kar he'ecen.

⁶ Mıseeiy Harunee İzrailybışik'le eyhen:

- Exhal şok'le ats'axhxhesın Misirǵançe şu Rəbbe qıǵav'u vuxhay. ⁷ Miç'eedmee şok'le Mana inyaa ıxhay, Mang'una xəbvalla g'avcesda. Rəbbik'le g'ayxhin şu Culena haa'a. Şi vuşbine vooxhee, şu şalena haa'a?

⁸ Mısee manbışik'le meed eyhen:

- Şok'le inəxüd ats'axhxhes Mana Rəbb ıxhay: g'iyna exhal Mang'vee şos çuru heles, miç'eedıd avts'esınmeen gıney. Mang'uk'le g'ayxhiyn şu Culena haa'a. Nya'a şı vuşbune vooxhe? Şu şalena deş, Rəbbilena ha'a.

⁹ Mısee Harunuk'le eyhen:

- İzrailyne cəmə'ətık'le eyhe: «Rəbbine ögiylqa savaale, Mang'uk'le g'ayxhiyn şu Culqa alepçiy».

¹⁰ Harun İzrailyne cəmə'ətıka yuşan ha'ane gahıl, cəmə'ətın vuk'ulybı sak'al ha'anbı

sahrayne suralqa. Sayid manbışik'le buludne dirakee Rəbbin nur ıxhay g'ece.

11 Rəbbe Mısayk'le eyhen:

12 – Zak'le İzrailybışe Zalena haa'a g'ayxhı. Manbışik'le eyhe: «Exheqana şu çuru oxhanas, miç'eedıd avts'esınmeen gıney. Manke şok'le ats'axxhesın Zı Rəbb, vuşda Allah ıxhay».

13 Exheeqana bilydirçınar aletxu qadı çadırıbı gı'xı'yn cıga gyats'a'an. Miç'eebiysıb mane cigayne hiqiy-alla ç'iy ı'xiyxə. 14 Ç'iy ts'its'axhamee, ç'iyene aq'val k'üvən xırıp'-xırıp' ha'an g'iravuk akaran sa kar axva. 15 İxhyanbı g'acu İzrailybışe sana-sang'uk'le eyhen:

– İn hucoone?

Manbışik'le man hucoo ıxhay ats'a deşdiy. Mısee manbışik'le eyhen:

– İn Rəbbe şos oxhanasva huvuyn gıney vod. 16 Rəbbe inva şok'le uvhu: «Sı'ıyle qiyğa, həməxüd he'e, xizaneene insanaaşis sik'ı ixhecen, gırgıng'ulqa sa vexhxheedın* hixhrecen».

17 İzrailybışe gırgın cok'le uvhiyn xhinne ha'a. Sanbışe geed sa'a, mansanbışe k'ılda. 18 Vexhxhayka gyoobakka gibğilmee, geeb sav'uyng'unab hexxaba haagu deş, k'ılyba sav'uyng'unab k'ılyba haagu deş. Gırgıng'vee q'aralıka sav'una xhinnecab haa'gva.

19 Mısee manbışik'le eyhen:

* **16:16** 16:16 Vexhxha: cühüt'yaaşine mizel in cuvab «omer» vod. Sa omeree sa kiloyle sik'ılda hexxada vod.

- Vuşde neng'veecad miç'eediys vuççud g'ilymadaççe.

²⁰ Sassanbişe Mısayl k'ırı ilydiyxhı kar miç'eediys g'aledaççe. Mane otXHuneeqa mı'qər a'a, mançike eva g'əə giyğal. Mısee manbişilqa qəl haa'a. ²¹ Miç'eeb gırgıng'vee cus vukkanameena q'aralika sa'a vuxha. Qiyğa veriğ pıra quvxhamee, mana xhinelqaniyxhe siviyl'alna. ²² Yixhıd'esde yiğıl manbişe q'öd manimeen otXHuniy sa'a, sang'ulqa q'öble vexxha gyooxha vuxha. Cəmə'ətne ç'ak'ınbişe co nimeen kariy sı'ıva abı Mısays yuşan ha'an. ²³ Mısee manbişik'le eyhen:

- Rəbbe inəxüdüd eyhe: «G'iyqiyn ülycümün yighıd'esın, manzil haa'an yiğ vod. Man muq'addasın Rəbbin yiğ Şabbat vod. G'iyniykecad qecesın qece, qoxhxharasınıd qoxhre. Hexxada axuynıd g'iyqiys havace».

²⁴ Manbişe otXHuniy Mısee uvhiyn xhinne g'iyqılqamee havacıva, mançeeqa mı'q'ərıd ı'ı deş, evad eyxhe deş. ²⁵ Mısee eyhen:

- G'iyına şu man otXhanan kar oxhne. G'iyına Rəbbin yiğ, Şabbat vod. Şok'le g'iyına g'ad oxhanas vuççud aveykes deş. ²⁶ Şu man kar yixhne yiğna se'e, Şabbatıl, yighıd'esde yiğıl, şok'le vuççud aveykes deş.

²⁷ Milletıken sabara insanar yighıd'esde yiğilib otXHuniy sa'asva qığepç'eyib manbişik'le vuççud iveeke deş.

²⁸ Rəbbe Mısayk'le eyhen:

- Şu mısılqameene Zı g'ixhxhiyne g'ayda-q'aanunuka gyuv'ur-oza qıdeepxhes?

29 İlyaake, Zı, Rəbbe şos Şabbatın yiğ huvu, mançıl-allad Zı yixhıd'esde yiğil şos q'öd manimeen otXHuniy hele. Yıghıd'esde yiğilyıb gırgınbı cone xaybışee gyuv'urecen, əq'ənaqa ımaak'anancen.

30 Məxüb milletın yıghıb'esde yiğil manzil haa'a. 31 Mane otXHuniyn do İzrailybışe manna[†] giyxhe. Mana vuc k'aşnişne toxumukub akar, rangısıb cagvaraba vob. OpXHınıysıb itv qadğuyın k'alet xhinne vob.

32 Mısee eyhen:

– Rəbbe inəxüd he'eva vod eyhe: «Sa vexhxha mannayna alyapt'ı şole qiyğiyne nasılbişis havaace. Hasre manbışik'led g'acecen, Zı şu Misirğançe qığav'uyng'a şos sahree huvuyn gıney».

33 Mısee Harunuk'le eyhen:

– Kup alyaat'u mançeeqa sa vexhxha mannayna haç'ee'e. Qiyğad Rəbbine ögiylqa gıxhxhe qihniyne nasılbişis havaces ixhecen. 34 Rəbbe Mısayk'le uvhuyn xhinne, Harunee havacesva mannanan kup mugaavilenane q'utyeyne[‡] hiqa giyxhe. 35 İnsanarnane cigeeqa, Kana'anqa, qavaalesmee, İzrailybışe yoq'ts'al (40) senna manna ooxhan. 36 (Sa omer efana yits'ıb'esda pay vobna).

[†] 16:31 16:31 Manna: Man kar İzrailybışik'le mankilqamee g'decuva, manbışe mançin do «in hucoone» giyxhe. [‡] 16:34 16:34 Mugaavilenana q'utye: mane q'utyeyne hək'ee Tovratee, menne cigabışeeıd otk'unıyn.

17

Ganzile gyodatstsen xhyan

¹ Gırgın İzrailin cəmə'ət Sin eyhene sahreençe yəqqı'lqa qıǵeç'e. Rəbbe manbışik'le uvhuyn xhinne manbı ulyoozar-ulyoozar avayk'an. Manbı Refidim eyhene cigeeqa qabı çadırıbı g'iyxə. Maa'ad milletın ulyoǵasın xhyan eyxhe deş. ² Mançıl-allar manbışe Mısa t'yats'axal hı'ı eyhen:

– Şas ulyoǵasın xhyan hele!

Mısee manbışik'le eyhen:

– Nya'a şu zak'le cuvabbı eyhe? Nişil-allane şu Rəbb siliys i'xı'yxə?

³ Milletıs xhyan ıkkın eyxhe. Mançıl-allad manbışe Mısa t'yats'axal hı'ı eyhen:

– Nya'a ğu ši Misirǵançe qıǵav'u? İn ğu şak, şınab, yişin uşaxarıb, həyvanarıd xhineka gyatt'asdemene hı'ı?

⁴ Mısee Rəbbilqa onu'u eyhen:

– İne milletık zı hucoone ha'as? Manbı zalqa g'aye gyooǵa'asınçıl qepxha vob.

⁵ Rəbbee Mısays inəxdun alidghınıy qele:

– Vakasana sabara milletın aǵsaqqalar qopt'ul milletne ögiyl hoora. Nil eyhene damays i'xı'yn əsayid xıyaqa aleet'e. ⁶ Maane Xorev eyhene ganzıl Zı yiǵne ögiyl ulyozaras. Mane yiǵne xıləne əsaaka ganzile k'ena it'umda i'xe, mançeeneç milletıs ulyoǵasın xhyan qıǵeç'es.

Mısee İzrailyne aǵsaqqalaaşine ögiyl həməxüd ha'a. ⁷ Mısee mane cigaynıd do Massayiy Meriva (*siliys i'xı'y, cuvabbı uvhiy*)

giyxhe. Ma'ad İzrailıybışe cok'le cuvabbı eyheva, «Rəbbir şakaniyxan deşxhee, de'eşdaniyxanva» uvhu, Rəbbir siliys ı'xı'va man do giyxhe.

Amalekaaşikan saç'uvkiy

⁸ Mançile qiyğa Amalekar Refidimeeqa abı İzrailıybışıka suç'ookanbı. ⁹ Mısee Yeşuayk'le eyhen:

- Hark'ın milletike insanar g'əvxə, yişdemee Amalekaaşika saç'uvkecen. Zı g'iyqa Allahne əsaaka tepayne q'oma ulyozarasda.

¹⁰ Yeşueeyid Mısee uvhuyn xhinne ha'a, hark'ın Amalekaaşika siç'ekkvana. Mısa, Harun, Xur hapk'ın ılqeebaç'enbı tepayne q'omaqa. ¹¹ Mısee xileppı ooqa qı'iməe İzrailıybı ğamebaxhenbiniy, mang'un xileppı ozzur avqa qeetxhamee, ğamebaxhe giviyğalanbı Amalekar. ¹² Mısayn xileppı oyzaranbı, mang'usse xileppı orzuliyvalike ooqa qa'as dəxəmee, Haruneeyiy Xuree g'aye abı Mısa çilqa gya'a. Mang'un sa xıl aqqaqqan Harunee mansad Xuree. Məxüd veriğ k'yooçesmee, manbışe mang'un xileppı xəə aqqaqqa. ¹³ Məxüb Yeşuee Amalekbı cune g'ilincike alğaa'a.

¹⁴ Rəbbe Mısayk'le eyhen:

- İnsanaaşe yik'el aqqecenva kitabeeqa ok'ne. Qiyğad Yeşuayk'le eyhe, Zı Amalekaaşın docad ç'iyene aq'vale hakkal ha'asın.

¹⁵ Mısee q'urban ablya'an ciga ali'ı çin doydud YAHVE Nissi (*zas Rəbbee ğamxhesda guc hoole*) gixhxı, ¹⁶ eyhen:

- Zı Rəbbilqa k'ın g'iysar, Rəbbe
Amalekaaşikana däv'ə ç'äv ha'as deş.

18

İtron Mısayısqı arayle

¹ Midyanaaşine kaahinık'le, Mısayne abatteyk'le İtronuk'le Allahee Mısayneyiy İzrailybışdemee hı'ıyn karbıyiy Rəbbe manbı Misirǵançe qıǵav'uy g'iyxhe. ²⁻³ Mısayne abattee İtronee Mısayna xhunaşşe Tsipporayiy q'ööle uşax yı'q'əlqa qıkkeka. Mısee ögiylycarniy cuna xhunaşşe dekkıne k'anyaqa g'axıyvu. Mısee «Zı menne cigee, merna xhinne ixhava» uvhu, dixbışde sang'un do Gerşomniy (*menne cigayna*) gıxhxhı. ⁴ «Dekkee ı'bəədat hı'iyne Allahee zas kumag hı'ı, fironne g'ilincıke g'attıxhan hı'ıva» uvhu, mansang'unud do Eliyezerniy (*Allahee zas kumag ha'a*) gıxhxhı. ⁵ Mısayna abattey İtron, dixbışikayiy xhunaşşeyka sacıgee sahreeqa Mısa eyxhene Allahne suvaysqa arayle. ⁶ İtronee Mısayk'le eyhecenva insan g'ıxele:

- Zı yıǵna abattey İtron xhunaşşeykayiy q'öne yıǵne duxayka vasqa ı'qqə vor.

⁷ Mısa abbateysqa qıǵeç'u mang'une ögiyl k'yorzul, ubba ha'a. Sana-sang'uke qidghınbı ha'a manbı çadıreeqa ikkebaç'e. ⁸ Mısee abatteys, Rəbbe İzrailybışdemee fironulqayiy Misirbışılqa allı'ıyn yıǵbı, co yəqqə opxhunna əq'üba, sayib Rəbbe co nəxübiy g'attıvxhan hav'uva yuşan ha'a. ⁹ İtron Rəbbe İzrailybışis yugvalla

hav'uva, manbı Misirbışde xılence g'attivxhan hav'uva geer şadexhena. ¹⁰ Mang'vee eyhen:

- Şu fironneyiy Misirbışde xılence g'attivxhan hav'une Rəbbis şukur vuxhena! ¹¹ Həşde zak'le ats'an Rəbb manisa allahaaşile nimeexheyir xərra vor. Mang'vee millet hooyç'an-g'oyç'anne Misirbışde xılence g'attixhan hı'ı.

¹² Qiyğa Mısayne abatee İtronee, Allahıs medın-medın q'urbanbı allya'a. Haruniy İzrailybışın ağsaqqalar, Mısaykayiy cune abattekka sacigee Allahne ögee gıney oxhanas abayle.

Mısee ç'ak'ınbı g'əəxə

¹³ Qinne yığıl Mısa milletne məhkamayqa ilyakka. Milletid miç'eediyle exhalqamee Mısayne hiqiy-alla iliyk'ar ıxha.

¹⁴ Mısayne abattek'le mang'vee milletık ha'an g'acumee, eyhen:

- Ğu hucoone milletık ha'a? Nya'a ğu sayrena məhkama ha'a, nya'a manimeen millet yığne hiqiy-alla miç'eediyle exhalqamee iliyk'ar axu?

¹⁵ Mısee eyhen:

- Millet zasqa Allahee eyhen ats'axhxhes adayle. ¹⁶ İnsanar sana-sang'uka parxaçeepxhamee, zasqa abayle. Zınad manbışde neng'uqa nena bınahiyva eyhe. Sayid zı manbışis Allahne g'ayda-q'aanunbışike yuşan ha'a.

¹⁷ Abatee Mısayk'le eyhen:

- Ğu man qotkuda deşod ha'a. ¹⁸ Ğunar, vasqa abaylenbıb mançike sacco oozaranbı. Sang'unemee mana geeb yı'q'na işib. Vassecab

mana iş haa'as vəxəs deş. ¹⁹ Ğu zal yugda k'ırı gyaqqe, zı vak'le həşde sa kar eyhes. Hasre Allahır vaka ixhecen! Allahneyiy milletne yı'q'nena ixhe, milletın nyaabiy dağamiyvalla opxhan, ğu Mang'us yuşan he'e. ²⁰ Manbışik'le g'ayda-q'aanun, ha'asın işbı, qopkuna yəq haagve. ²¹ Milletike kar əxən, Allahıle qəvəyq'ənan, cuvabil ulyoozaran, pılıka alivşes dyooxhen insanar g'əvxə. Manbı aazırıng'us (1000), vəşing'us (100), xhots'aling'us (50), yıts'ing'us (10) ç'ak'ınbı xhinne gyuvxhe. ²² Manbışe məhkamabı he'ecen. Cosse ha'as əxən işbı hasre cocad he'ecen, dağamınbıd, dəxənbıd vasqa allecen. Məxüd manbışe vas kumag ha'as, valqa gyooxhana işib k'il quvxhes. ²³ Ğu məxüd he'eene, Allahısıd man ikkiykineene, vasse örxəs əxəsda. Milletıd yik' sibik qı'ı xaaqa siyk'alıy.

²⁴ Mısee abattel k'ırı alixhxhı, mang'vee eyhen xhineyid ha'an. ²⁵ Mısee İzrailybışde əreençe kar əxənbı g'əvxü, milletıs ç'ak'ınbı xhinne giviyyxhe. Manbışike aazırıng'us, vəşing'us, xhots'aling'us, yıts'ing'us ç'ak'ınbı vooxhe. ²⁶ Mane yiğile otçu manbışe milletıs məhkamabıd ha'a ıxha. Manbışe cosse əxən işbı cocad ha'a ıxha, dağamınbı, dəxənbı Mısaysqa adayle ıxha.

²⁷ Qiyğa Mısee cuna abattey yəqqılqa araççe. Abatteyir siyk'alna cune ölkeeqa.

19

İzrailybı Sinayne suvaysne

¹ İzrailıybı Misireençe qıǵeepç'iyne xhebıd'esde vuzane ts'eppiıne yıǵıl Sinayne sahreeqa hiviıx-har. ² Refidimǵançe qıǵeepç'ı, manbı qavaylenbı Sinayne sahreeqa. Manbışe suvalqa ı'lqəəne cigee çadırbı giyxə. ³ Mısa suvalqa Allahısqana ilqeç'e. Rəbbeə mana suvale qort'ul eyhen:

– Yaaq'ubıke g'abıynbışik'le, İzrailıybışik'le eyhe: ⁴ «Şok'le Zı Misirbışik hı'iyıd, nəxübiy şu q'aacırın xhinne xılibışıl Zasqa qabıyd g'acuyn. ⁵ Həşdiyle şu Yizde cuvabil yugda k'ırı gyaqqeene, Yızda şokana mugaavile havaaceene, manisa milletbışile Zas delesın millet şu vuxhes. İn dyunyecad Yızın vodun, ⁶ şunab Yızdemee kaahinaaşın ç'ak'ınbı, paççahar vuxhes, muq'addasın millet ixhes». Man gırgıne İzrailıybışik'le eyhe.

⁷ Mısa avqa giç'u milletın aǵsaqqalar sav'u, Rəbbeə uvhuyn gırgın manbışis yuşan ha'a. ⁸ Milletıncad inəxdun alidǵınıy qele:

– Rəbbeə uvhuyn gırgın şı ha'asın!

Mısee manbışın alidǵınıy Rəbbis hixhar ha'a.

⁹ Rəbbeə Mısayk'le eyhen:

– Zı yiǵne k'anıyaqa k'ışseyne buludee ayres, milletık'le Zı vaka yuşan ha'a g'ayxhı valqa gırgıne gahbışiscad inyam he'ecenva.

Mısee milletın uvhuyn Rəbbılqa hixhara'ang'a,

¹⁰ Rəbbeə meed Mısayk'le eyhen:

– Milletısqa hark'ın manbışik'le eyhe: g'ıynayıy g'iyqa manbı məttıba vuxhecen, tanalınbıd hoǵlecen. ¹¹ Qıtsıqiys Rəbbeə nəxüdiy uvhu, həməxübub vuxhecen, Rəbb milletne ulene ögiyl Sinayne suvalqa giç'es.

12 Suvayne hiqiy-alla milletneme sarhad ts'its'av'u manbışik'le eyhe: «Suvalqa ilqimeebaç'e, mançik xıl simet'a. Suvayk xıl set'una g'ilymaraççe, gik'e. 13 Məxrına ixheene, g'ayeyqqaye hele vukukaye gek'a gik'e, saccu mang'uk xıl simet'a. İnsan ixheyir həyvan vuxheyib əq'ənançecab gyuvk'e, g'ilymabaççe». G'argine gaçençe xılıyna syuty hav'umee, manbıšisse suvalqa ilqeepç'es vəəxə.

14 Mısa suvayle g'iç'u milletik'le gicəpxeva eyhe. Manbıšed tanalınbı hoyǵalanbı.

15 Mang'vee milletik'le eyhen:

– Qıtsıqıys Rəbbe nəxüdiy uvhu, həməxübub vuxhe. Sayid yik'el aqqe yadaaşik xıl simet'a.

16 Xhebıd'esde yıǵıl miç'eed xəy g'əhədaqqə giyǵal, ts'ayılpan eyxhe, k'işşeyn bulud suval ooqa sadayle, g'argine gaçençenab it'umna syuty vooxhe. Çadırbıšisneebın gırgın insanar mançile it'umba qəvəyq'ənanbı. 17 Mısee Allah qızaxecenva insanar cone çadırbıšisse suvaysqa saa'a. 18 Rəbb Sinayne suvalqa ts'ayine ar giç'uva suva kumayncab alyabat'a. Mane suvayle xənnə peşteençen xhinne kuma ı'lqəə eyxhe. Mane gahıl suva it'umba ı'ǵviykarna,

19 ittehesu g'argine gaçençena syutyub geeb qooxhe giviyǵal. Mısee eyhençis Allahee alidghiniy xəybı g'əhədəqqəne sesika qele ıxha.

20 Rəbb Sinay eyhene suvayne q'omaqa giç'u, maqa Mısa qoyt'al. Mısa maqa ilqeeç'umee,

21 Rəbbe mang'uk'le eyhen:

– Giç'e milletik'le eyhe, Rəbb g'acesva çosva gyuvxhune sarhadıle ilǵimebaç'ecen. Uvhuyn

hide'eene con gellesınbı hapt'asınbı. ²² Rəbbisqa qeepxhesın kaahinaaşın ç'ak'ınbıb gicəpxı' vuxhes vukkan. Uvhuyın hide'eene Rəbbe man-bışıkınıd ha'asın.

²³ Mısee Rəbbik'le eyhen:

- Nya'a Ğu şak'le uvhu dışdiy «Suvayne hiqiy-alla sarhad ts'its'av'u mançike er hee'eva». Mançıl-allad milletın Sinayne suvalqa gov gyuvxhes deş.

²⁴ Rəbbe eyhen:

- Giç'e, vakasana inyaqa Harun ayre. İlahiyetçeeşine ç'ak'ınbışeb, milletınıd suvalqa Rəbbisqa ı'lqəəva sarhad ılgımooç'ecen. Uvhuyın hide'eene Rəbbe cökun ha'asın.

²⁵ Mısa suvayle giç'u man uvhuynbı milletılqa hixhar ha'a.

20

Allahna yits'ible əmr

¹ Allahee inəxdun əmırbı huvu:

² Zı Rəbb, yığna Allah vorna, ğu Misireençe qıǵavhuna, nukariyvalike g'attixhan hı'ına.

³ Hasre vaqa Zale ğayrı mebın allahar mooxhecen.

⁴ Ğu vasda byuty xəybışker, ç'iyebışker, xhyanbışker hıma'a. ⁵ Məxdıne byuttıyaaşis k'yumoyzar, ı'bəədat hıma'a. Zı Rəbb, yığna Allah vorna, şu merna Zaka sa aqqaqqamee Zı mançis öörəxə deş. Zı g'ımece eyxhene dekkaaşine uşaxaaşılqa xhebne-yoq'ne nasılee Zı yığbı allya'as. ⁶ Zı ikkiykın,

Zı uvhuynbı ha'anbışdemee aazır nasılbişis yugvalybı ha'as.

- 7 Nişil-alla qadiy Rəbbin, yiğne Allahın do ghalelqa ilymaat'a. Məxrına ixheene Rəbbee yiğbı allıdyı'ı g'alerçes deş.
- 8 Şabbat yik'el aqqe. Man yiğ manisa yiğbişike curu'u, muq'addasın yiğ he'e.
- 9 Yixhne yiğee yiğın gırgın işbı g'acu ç'əv he'e. 10 Yıghıd'esın yiğıd, Şabbatıd hasre Rəbbis, yiğne Allahıs ixhecen. Mane yiğıl ğunab, dixbişeb, yişbişeb, nukaraaşeb, həyvanaaşed, menne cigeençe qabı yiğne şaharbişee aaxvanbişeb nenacab iş hımaa'acen. 11 Yixhne yiğee Rəbbee xəybıyiy ç'ıye, deryahbı, dyunyeylin gırgıncad kar itxhın. Yıghıd'esdemee yiğıl Mang'vee manzil haa'a. Mançıl-allab Rəbbee Şabbatne yiğıs barakat hoole, man yiğ manisa yiğbişike cura'an, muq'addasın yiğ ha'a.
- 12 Dekkısıy yedis hı'rmat gyuvxhe. Mançıl-allab ğu, Rəbbee, yiğne Allahee, vas huvuyne cigabişee xılıyna ı'mı'r haa'as.
- 13 İnsan gimek'a.
- 14 Zina hıma'a.
- 15 Qümöqə.
- 16 Mering'vee hıdı'ıyn, karaı'dəən kar gardanaqa gimıyxhe.
- 17 Mering'une karalqa ul hımaa'a. Şavnecab xaalqa, xhunaşşelqa, nukarılqa, yats'ılqa, əməlelqa nişılqacab ul hımaa'a.
- 18 Milletık'le ts'ayılpın, xəybı g'əhədəqqə,

suvayle ı'lqəən kuma g'acumee, g'argıne gaçeençena syuty g'avxhume, manbı it'umba qəpç'ı'n suvayle əq'əna qeebaxhe. ¹⁹ Manbışe Mısayk'le eyhen:

– Ğucar şaka yuşan he'e. Ğu eyhen şak'le g'ayxhes. Hasre Allah şaka yuşan hıma'acən. Mana şaka yuşan he'ee, şı hapt'asınbı.

²⁰ Mısee milletık'le eyhen:

– Qıməəq'ən. Allah şu siliys üvxəs arı. Mana sayid şu bınahbı hıma'acənva, şu qəvəəq'əna'ascar arı.

²¹ Millet əq'əna ulyoyzar. Mısar ayk'anna Allahnane k'aarine buludusqa.

24

Allahee İzrailıyşıka mugaavile haa'a

¹ Rəbbe Mısayk'le eyhen:

– Ğu, Harun, Harunun dixbı Nadav, Avihuyiy sayir İzrailıyşıde aǵsaqqalaaşike yights'al (70) insan Zasqa ılqəepç'ı, Zas əq'ənançecab k'yoozre. ² Qiyğaler, Zasqana saccu Ğu qixhe mansabı deş. Millet inyaqa ılqımeç'ecən.

³ Mısee Rəbbe uvhuynbıyiy Mang'un g'aydaq'aanun milletis yuşan hı'imee, milletincad mang'us cuvab qele:

– Şı gırğın Rəbbe uvhuyn xhinne ha'as!

⁴ Mısee Rəbbe uvhuyn gırğın oyk'anan. Mana miç'eer çakra suğots'u suveeqa ı'lqəəne cigee q'urbanbı allya'an ciga alya'a. Qiyğale İzrailıyne yits'ıq'öne (12) nasılıs curaydacurayda mang'vee g'ayeyn dirakbı ulyozar

ha'a. ⁵ Mançile qiyğa mang'vee İzrailyne mek'vunbıışısqa Rəbbis mek'vun congariy medın-medın q'urbanna allya'as ilekka. ⁶ Mısee həyvanaaşike gyopts'una sura eb lyagameeqa saa'a, avxunab q'urbanbı allya'an cıgalqa k'yaa'a. ⁷ Mang'vee Rəbbika mugaavilenan kitab alyaat'u, maa'ad otk'unınbı milletis qədəqqə. Milletın eyhen:

– Şi Rəbbe uvhuyne gırğınçıl k'ırı gyaqqı, gırğın Mang'vee eyhəxüd ha'as.

⁸ Qiyğa Mısee lyagameena eb alyapt'ı milletılqa hooçav'u eyhen:

– Haane Rəbbe şoka hav'uyne mugaavileyna eb. Mang'vee uvhuyın karbı mugaavile vob.

⁹ Mançile qiyğa Mısa, Harun, Nadaviy Avihu, sayir yights'al (70) İzrailyna ağsaqqal suvalqa ilqeebaç'e. ¹⁰ Maa'ar manbışik'le İzrailybişda Allah g'ece. Mang'une g'elybişik avud lagarane gıranne g'ayeyke hı'iyn, məttın xəy xhinnen sa kariyne. ¹¹ Allahee İzrailyne ç'ak'ınbışılqa xıl g'oyt'al deş. Manbişe otxhun-ulyoğan, Allahır g'ecena.

Mısa Sinayne suval

¹² Rəbbe Mısayk'le eyhen:

– Suvalqa Zasqa ilqeç'u, maa ulyozre. Zı vasqa, millet xət qa'asva hets'uyne g'ayebışıl Zı opk'unna q'aanun, g'ayda qevles.

¹³ Mısa Allahne suvalqa ilqeç'esva cus kumag ha'ane Yeşuayka ayk'an. ¹⁴ Mang'vee ağsaqqalaaşik'le eyhen:

- Şi şosqa savk'alasmee inyaa ulyoozre. Haruniy Xur şoka aaxva, vuşuyiy daǵamiyvaleeqa girxhu manbışisqa hak'necen.

¹⁵ Man uvhu Mısa suvalqa ilqeç'e. Mane gahıl suva buludun avqqaqqa. ¹⁶ Rəbbin Nurud Sinayne suval g'ece eyxhe. Yixhne yiǵna buludun suva avqu vuxha. Yighıd'esde yiǵıl Rəbbee Mısa buludeençe qoyt'al.

¹⁷ İzrailybışik'le Rəbbin Nur suvane q'oma, maane ǵırgın gyoxhxhan ha'ane yalavne ad g'ece. ¹⁸ Mısa buludeeqa k'iç'u suvalqa ilqeç'e. Mana suval yoq'ts'al (40) yiǵnayiy yoq'ts'al xəmna axva.

32

K'inəǵəyke hav'una boǵa

¹ Milletık'le Mısa suvayle gidəə g'acumee, manbı Harunne hiqiy-alla sabı mang'uk'le eyhen:

- Şak'le şi Misirǵançe qıǵav'uyne Mısayne vuk'ləlqa qadıyn ats'a deş. Mançil-allab oza qıxha şasın allahar hee'e, manbışe şas yəq haagvecen.

² Harunee manbışik'le eyhen:

- Vuşde xhunaşşeeşe, yişbıŝee, dixbışe k'ırıyk qı'in k'inəǵəyın tenebı zasqa alle.

³ Milletıncad k'inəǵəyke hı'ıyn tenebı k'ırıbıŝile g'ayşu Harunusqa adayle. ⁴ Harunee manbışe adıyn k'inəǵə alyaat'u, ts'ayıl rışşı qı'ı mançike boǵayk akaran sa kar ha'a. Qiyǵab hoots'u-q'oots'u boǵayk akara qaa'a. Hav'una boǵa g'avcu, manbışe eyhen:

- İzrailıybı, şu Misirǵançe qıǵav'uyın vuşun allahar haane!

⁵ Harunuk'le man g'acu, boǵayne ögiyl q'urbanbı alyaa'an ciga ali'i eyhen:

- G'iyqa Rəbbis bayram alǵahas!

⁶ Qinne yiǵıl millet çakda miç'eeqana suǵots'u, q'urbanbı allya'a. Mançile qiyǵa millet otxhun-ulyoǵasva giy'ar, mançe suǵots'umeeyib, mık'ar ha'a.

⁷ Manke Rəbbe Mısayk'le eyhen:

- Zaara ixhe suvayle giç'e. Ğu Misirǵançe qıǵavhuyn millet qopkune yəqqı'le qıkkeç'uvud.

⁸ Nimee zaraba manbı Zı haagune yəqqı'le qıkkepç'iyınbı. Manbışe cos k'inəǵəyke boǵa hav'u, çıs ı'bəədatbı hı'ı, q'urbanbı ali'i uvhuyn: «İzrailıybı, haane şu Misirǵançe qıǵav'uyın allahar!»

⁹ Rəbbe Mısayk'le meed eyhen:

- İne milletna hı't'iyvalla Zak'le g'avcuna.

¹⁰ Havaasre Zı ine milletılqa Yızda qəl k'yaa'as, manbı ç'iyene aq'vayle havaakal haa'as! Vakked sa xədıń millet g'alya'as.

¹¹ Mısee cune Rəbbis Allahıs miz k'yaa'a:

- Rəbb, Ğu Yiǵne milletılqa qəl hımaa'a. Nya'a, Ğu dıǵdiy manbı Misireençe xəne q'uvvatıkaneyiy q'udratıkanə xıleka qıǵav'u?

¹² Misirbışe eyhesın: «Rəbbe manbışikın ha'asva, ç'iyene aq'vayle havaakal haa'asva Misirǵançe qıǵav'u suvabışısqa qabı». Nişil-allane Ğu Misirbışe man cuvabcad ghalyaqa alyat'asın kar ha'as? Hucoone ixhes, qelasın hıma'a, milletılqa yiǵbı allıma'a. ¹³ Yiǵın

g'ular İbrahim, I'saq', İzrail yik'el qavalee'e, Ğu manbışis Valen k'in g'assır uvhunnıy «Zı şoke g'abıynbı xəədın xənebımee geeb qaa'as, in Zı şos helesva uvhuyn cigad, gırgıne gahbışis şoke g'abıynbışis heles».

¹⁴ Man g'ayxhı Rəbb güvəna qexhe, Cune milletılqa g'axuvlesva uvhuna balyaa g'uxoole deş.

¹⁵ Mısa suvayle xıle q'öne g'ayel otk'unin q'aanunbı ana geç'e. G'ayebışde ine aq'vaylid, şene aq'vaylid otk'un ıxha. ¹⁶ Man g'ayebı Allahee hı'ı, çılqad man q'aanunbı Vucee hets'u oyk'an.

¹⁷ Yeşuak'le milletna ts'ir g'avxhu Mısayk'le eyhen:

– Millet ulyozzurne cigeençe sıç'ookvan nıq'ıd qöö.

¹⁸ Mısee mang'une cuvabıs eyhen:

– Zak'le ğameebaxhenbışdayiy avub aaxvanbışda ts'ir deş, mə'niy qəbəqqə g'ivıyxhe.

¹⁹ Mısa çadırıbı gı'xhı'yne cigaysqa qarımee, maana boğayiy maa'ad ha'an mık'ar g'acu qəllamışexhena. Suvalqa ı'lqəəne cigee mang'vee qəlin xıle aqqıyn q'aanunbı otk'unin g'ayebı ç'ıyes gyuvotxhur haq'vra'anbı.

²⁰ Mang'vee manbışe hav'una boğa ts'ayeeqa huvopxhur gyooxhan haa'ana. Mançike axuyn karıd getu-getu toozalqa sak'ala'a. Qiyğa man toozud xhinel alıkı'ı, İzrailybışisqa ulyoğas ilekka.

²¹ Mısee Harunuk'le eyhen:

– Mane milletın vak hucoone hı'ı, ğu manbı məxbıne xəbne bınaheeqa av'u?

22 Harunee eyhen:

– Yızda xərna, qəllamışmexhe. Vak'lecad ats'an ine milletıs nimeeyiy qəlasın ha'as ikkiykanva. ²³ Manbışe zak'le uvhuyn: «Şi Misirǵançe qıǵav'uyne Mısayne vuk'lelqa hucoome qadı şak'le ats'a deş. Mançıl-allab şas allahar hee'e, manbı şale ögee hudoora-cen». ²⁴ Manke zınad uvhuyn: «Şavukayiy k'inəəǵəyke hı'iyın kar vod, man cule g'ayşecen. Milletınıd k'inəəǵə zasqa adıyn. Zınad man k'inəəǵə ts'ayeeqa huvotxhur, mançikeb ina boǵa quvxha».

²⁵ Mısayk'le g'ecen, millet yəqqı'le qıǵeç'u vod. Naş qıxay yik'el hixan hı'iyın xhinne, millet yəqqı'le qıǵeç'u eyxhe. Harunee mançıs yəq huvu vuxha. Manbışe ha'ançile duşmanaaşed əqənabınıy ha'as. ²⁶ Mısa çadırıbı gı'xhı'iyne cigaysqana qıxha eyhen:

– Rəbbin sura aqqına zasqa qora.

Man g'ayxhı Leviyne nasıleençen ǵırgınbı mang'usqa savayle. ²⁷ Mısee manbışik'le eyhen:

– Rəbbe, İzrailiyne Allahee, inəxüdüd eyhe: «Vuşde ǵırgıng'vee yı'q'eeqa g'ilınc qe'ecen. Şu çadırıbı gı'xhı'iyne cigayne q'omançe k'anyaqqamee vuşun çocar, hambazar, k'anenbı gyabat'a hudoora, həməxbıb yı'q'əlqa savk'le».

²⁸ Leviyne nasılenbışe ǵırgın Mısee uvhuyn xhinne ha'a. Mane yıǵıl milletna xhebıd aazırılqa ələəna insan gik'u.

²⁹ Mısee Leviyne nasılenbışik'le eyhen:

- Şu g'iyna vuşde dixbışdayiy çocaaşına eb k'yav'u, şucab şu Rəbbis g'apsır. Mançil-allab Mang'vee şos g'iyna xayır-düə hevles.

³⁰ Qinne yiǵıl Mısee milletık'le eyhen:

- Şu geeb xəbna bınah hav'u. Zı həşde Rəbbisqa ılqeq'es, şavuk'lene ats'a, sayid zasse həməxüd ha'as əxə Rəbb vuşde bınahile ilyheç'e.

³¹ Mısa Rəbbisqa sak'ı eyhen:

- İne milletın cos kınəǵəyke allahar hav'u, geeb xəbna bınah opxhun. ³² Zı Vake heqqa, hucoone ixhes manbışde bınahile ilyheç'e. Vas manbışde bınahile ilyheç'es dekkaxhe, manke yızınıd do Yiǵne kitabeençe* hakkal he'e.

³³ Rəbbe Mısayk'le eyhen:

- Zas bınahısın kar hı'ına insan Yizde kitabeençe hakkal ha'asda. ³⁴ Həşdiyle hoora, Zı vak'le millet nyaqayiy qıkkeva uvhu, hamaqab manbı quvkee. Yızın malaaıkıd yəq haagva, vale öǵiyl əlyhəəs. Mançına gah qabımee, Zı manbışda caza hav'une bınahıl-alla qevlesda.

³⁵ Sabara gah ılǵevçuyle qiyǵa, Rəbbe Harunee hav'uyne boǵal-alla milletılqa it'umun ık'arбі salat'a'a.

33

¹ Rəbbe Mısayk'le eyhen:

- Ğunar, ğu Misirǵançe qıǵavhuyn milletid ine cigeençe qıǵeepç'e. İbrahimıs, I'saq'ıs, Yaaq'ubus Zı k'ın g'assır «Zı şoke

* **32:32** 32:32 Yiǵın kitab: mane Allahısneene xəybışeene kitabee, Cune ummatne qopkune insanaaşın doбі otk'un.

g'abıynbışis hevlesva» uvhuynne cigabışeeqa hudoora. ²⁻³ Manbı nyakiy itv gyodatstsen cigabı vod. Zı maabın Kana'anbı, Emorbı, Q'etbı, Perızbı, Q'ıvbı, Yevusbı mançe g'ee'epşesınbı. Şu geed hı't'iy millet ıxhal-alla, yəqqə ŝokun hidya'asva Zı şoka əlyhəəs deş. Zı vale ögiyl maqa malaaik g'axıles.

⁴ Man qəlıkan cuvab g'ayxhı millet geşşe giyǵal. Neng'vecad uftanın karbı qa'a deş.

⁵ Rəbbe Mısayk'le uvhuynniy:

- İzrailybışik'le inəxüd eyhe: «Şu hı't'iy milletid. Zı şoka sık'ırraxheyir ark'innaxhiy, Zı ŝokun ha'asınniy. Həŝdemee şu, ŝolyun uftanın karbı g'ayşe, Zak'led ats'axhxhes şok hucooyiy ha'asva».

⁶ Məxüd Xorev eyhene suvalqa ı'lqəəne cigee İzrailybışe colyun uftanın karbı g'eŝŝenbı.

Rəbbika yuŝanaa'ana çadır

⁷ Mısee çadır insanar vooxhene cigayle xılece şaqana güvxü vuxha. Mısee mane çadırın do «Rəbbika yuŝanaa'ana çadır» giyxhe. Rəbb t'abala'ana insan mane çadırısqa arayle ıxha.

⁸ Mısa Rəbbika yuŝanaa'ane çadırısqa əlyhəəne gahıl, millet oza qıxha, cone çadırbıŝde ghalee ulyozzur, mana çadıreeqa ikkeç'esmee mang'uqa ilyakka ıxha.

⁹ Mısa Rəbbika yuŝanaa'ane çadıreeqa ikkeç'umee bulud dirak xhinne givç'u, Rəbb Mısayka yuşana'ane gahıl çadırne ghalee ulyoozar vuxha. ¹⁰ Milletık'le buludna dirak çadırene ghalee g'avçumee, manbı oza qeepxha cone çadırbıŝde ghalee ı'bəədat niyxhe ha'an.

11 Mısayiy Rəbb sana-sang'uka hambazar xhinne yuşan ha'a vuxha. Mañçile qiyğa Mısa çadırıbı gı'xhı'yne cıgeeqa sıyk'al ıxha. Mang'una mek'vna kumagçıymee Nunna dix Yeşua mane çadırıke curexhe ıxha deş.

12 Mısee Rəbbik'le eyhen:

- Ğu zak'le «in millet hot'leva» uvhu. Zaka vuşuyiy g'axilesvad uvhu deş. Ğu uvhuyn «Zak'le ğu doyuka ats'a, ğu Yizde ulesqa yugra qarı». 13 Hək'erar Yiğne ulen zı aqqıxheene, hucoone ixhes zak'le Yiğna yəq haagve. Məxür zak'le Ğu ats'axxhes, Yiğne ulenır zı aqqasda. Hucoone ixhes, in insanaar Yiğın millet ıxhay yik'el hixan hıma'a.

14 Rəbbee Mısayk'le eyhen:

- Vas rəhətda ixhecenva, Zıcar vaka ı'qqəs.

15 Mısee Rəbbik'le eyhen:

- Ğu şaka ı'qdəəsxhe, şı inçe qığmaa'a. 16 Ğu şaka hidyark'ınee, nişikene ats'axxhes Yiğın milletid, zınar Yiğne ulen avquvubva? Nişikane menne, zınar, Yiğın milletid çiyeyne aq'valyne milletbışike cura'as əxəs?

17 Rəbbee Mısayk'le eyhen:

- Ğu Yizde ulesqa yugra qarıva, Zak'le ğu doyuka ats'ava, Zı ğu uvhuyn ha'asın.

18 Mısee eyhen:

- Hucoone ixhes, manke Yiğna gırgına xəbvalla zak'le haagve.

19 Rəbbee eyhen:

- Zı Yızda gırgına yugvalla vak'le haagvasda, Zı Yızın YAHVE doydud vak'le ats'axhya'asın. Zas ıkkang'us Zı yugvalla, vukkanang'usub

rəhı'm haa'as. ²⁰ Vak'le Yızın aq'va g'aces deş. Yızın aq'va g'acuna insan üç'ürra axvas deş.

²¹ Qiyğa Rəbbeeyhen:

- Haane Yizde k'anene ganzil ciga vobna, mançil ulyozre. ²² Yızın Nur inençe ı'lǵəmee, Zı ğu ganzeene sacigeeqa gixxhı, ooqad Zı ılǵeç'esmee xıl aqqas. ²³ Qiyğa Zı mançe xıl g'ayşumee, vak'le Yızın yı'q'cad g'aces, aq'va g'aces deş.

34

Menne g'ayebışil otk'unin q'aanunbı

¹ Rəbbe Mısayk'le eyhen:

- Şene ögiylına xhinne q'öble g'aye hoots'e. Zı mançilid, ğu şenke haq'varı'iyne g'ayebışil otk'uninbı ok'vanas. ² Miç'eer Sinayne suvalqa ılqeç'e. Suvane q'oma Yizde ögiyl ulyozre. ³ Vaka suvalqa vuşucar ılqemeç'ecen, suval vuşucar mexhecen. Suvayne hiqiy-alla çavra-vəq'əd uxhmiyxhancen.

⁴ Rəbbe Mısayk'le uvhuyn xhinne, Mısee şene ögiylına xhinnena q'öble g'ayeb hoots'u, yicbıd alyat'u miç'eer çakra Sinayne suvalqa ılqeç'e.

Rəbb Mısays dyagu

⁵ Rəbb buludne ar giç'u, Mısayne k'ane ulyorzul Cun do, YAHVEva, eyhe. ⁶ Mısayne ögiyle ı'lǵəmee eyhen:

- YAHVE Zı vorna, rəhı'mıkana, qidiykkın insanaaşis geed helena Rəbb Allah Zı vorna. Zaqa geed xədıń sabır, badaldyooxhena yugvalla vobna. ⁷ Aazırıkane nasılbişis yugvalla

haagva. Hı'iyñ qəlan karbıyiy qopkune yəqqı'le sapk'ılıybı, bınahbı Zı yik'elıxan ha'a. Taxsir-nang'uk'le vaqa taxsir deşodva itteyhena meer Zıcar vor, məxbıne dekkaaşine uşaxaaşılqa xhebne-yoq'ne nasılee Zı yıǵbı allya'as.

⁸ Mısa ek'ra aq'vakkena ç'iyelqa gizerçu Rəbbis ı'bəədat hı'ı, ⁹ eyhen:

- Xudaavanda zı Vasqa yugra qarıxheene, hucoone ixhes, Xudaavanda, şaka qora. Şı hı't'iy milletid ixheene, şı hı'iyñ qəlan karbıyiy bınahbı Ğu yik'elıxan hı'ı, şı Vasqa Yıǵın millet xhinne se'e.

Mısee g'ayebışıl q'aanunbı otk'un

¹⁰ Rəbbe eyhen:

- Zı mugaavile haa'a: Zı yıǵne milletis həşdilqamee ç'iyelyne aq'valyne milletbışik'le g'ıdecuyn əlaamatbı hagvas. Hasre yıǵne hıqiy-allane milletık'le Rəbbe yıǵneme hı'iyñ g'acu qəvəq'necen. ¹¹ Həşde şu Zı eyhençıl yugda k'ırı gyaqqe, man Zı eyhen kar he'e. Zı şosse Emorbı, Kana'anbı, Q'etbı, Perızbı, Q'ıvbı, Yevusbı g'ee'epşesınbı. ¹² Şu əlyhəəsde cigabışeene milletbışika mugaavile hımaa'a, mana vuşdemee gugu vuxhes. ¹³ Manbışın q'urbanbı alyaa'an cigabı hı'ǵəkkar he'e, erın g'ayebı giyxvər he'e, Aşerayın yıvarıd gyatxe. ¹⁴ Mering'une allah-bışis ı'bəədat hıma'a, saccu YAHVEys ı'bəədat he'e, şu merna Zaka sa aqqaqqamee Zı mançis öörəxə deş.

¹⁵ Nyaggah mane cigabışee aaxvane insanaaşika mugaavilebı hıma'a, manbışe Zas cone allahbışika xayaanat ha'amee, q'urbanbı

gyat'amee, şu qoot'alas, man otxhun bınaheeqa k'imabak'a. ¹⁶ Şu manbışde yişşaşike vuşde dixbışis yedar hımaa'a. Deşxheene, vuşde dixbışed manbışde içeeşe cone allahbışika Zas xayaanat ha'ang'a, manbışe ha'an ha'as. ¹⁷ Sayid şosun k'inөөǵ ts'ayil rışşı qı'ı byuttar hıma'a.

¹⁸ Zı şok'le uvhuyn xhinne, uvhuayne gahıl Avivne vuza acıxamır deşin gıneybışın bayram alǵehe. Mane vuza yıghılle yıǵna ilydyadıyn gıney oxhne. Yik'el aqqe mane vuzaniy şu Misirǵançe qıǵav'u.

¹⁹ Gırgın şos ts'etta yedike ıxhayncad, gadebıb, çavra-vəq'əyn vughulyın balabıd Yızınbı vod. ²⁰ Ts'eppa vuxhayne əməleyne q'uduxne cigee urg qevle. Çine cigee kar qidelesxhe gardan havaaq'ar hee'e. Şos ts'eppa vuxhayne dixbışde cigee nuk'ra qele.

Hasre nenacar Zasqa xıl q'ərar ımmaylecen.

²¹ Vuşun ha'asın işbı yıxhne yıǵee he'e, yıghıd'esdemee yıǵıl manzil hee'e. Kar ezaned sa'aned gahıl, yıghıd'esın yıǵ manzilis cure'e.

²² Sukbı qiyşalang'a ts'ettiyne nugbarıka Şavuot (Ülycümbışın) bayram alǵehe. Sen ç'əvexheng'ad Alyadıyn Kar Sı'iyın bayram alǵehexhe. ²³ Senee xhebne yəqqee vuşun gırgın adamer, vuşde Xudaavandne Rəbbine, İzrailiyne Allahne hiqa savalecen. ²⁴ Zı vuşde hiqiy-alladın milletbı g'e'eşsu, vuşun ciga xət qa'as. Şu senee xhebne yəqqə Rəbbine, vuşde Allahne hiqa savaales vüqqəng'ə, şavussecad yik' hı'ı vuşun ciga aqqas əxəs deş.

²⁵ Zas ablyaa'ane q'urbanna eb, acıxamırnane gınelqa k'yoohar hımaa'a. Peesaxis (Allah qıdet'u ılğeç'uyne) bayramısva gyuvk'iyne q'urbanın çuru miç'eediys imaxvacen.

²⁶ Yiğne cigabişee ts'etta alyadıynçike inette yugun Rəbbine, yiğne Allahne xaaqa alle.

Mısva çine yedine niknee qumooxhar.

²⁷ Rəbbee Mısayk'le eyhen:

- İn cuvabbı ok'ne, inçis sikı Zı vakayiy İzrailika mugaavile haa'a.

²⁸ Mısa maa'ar Rəbbika yoq'ts'al xəmnayiy yoq'ts'al yiğna ıxha. Mang'vee maa'ad gıneyid, xhyanıd, vuççucad ghalyaqa ıkkı deş. Mang'vee g'ayebısil oo mugaavileyn cuvabbı, yits'ible əmr, opk'un.

Mısayne aq'vayle nur k'yayk'an

²⁹ Mısa xılya'ab q'öble mugaavileyna g'aye avqu Sinayne suvayle Rəbbika yuşan hı'ı gəəmee, mang'uk'le ats'a deşdiy cune aq'vayle nur k'əə ıxhay. ³⁰ Harunuk'leyiy İzrailıybişik'le Mısayne aq'vayle nur k'əə g'acumee, mang'usqa qeepxhes qəvəyq'ən vuxha. ³¹ Mısee manbı cusqa qoot'al, Harunur manbışın ç'ak'ınbıb Mısaysqa qabımee, mang'vee manbışika gaf haa'a. ³² Mançile qiyğa gırgın İzrailıybı mang'usqa savayle. Mısee Rəbbee cusqa Sinayne suvee quvuyn gırgın q'aanunbı milletısqa qele.

³³ Mısa yuşan hı'ı ç'əvxhamee, mang'vee cune aq'valqa şalavnıyxhe alyadaççen. ³⁴ Mısa Rəbbika yuşan ha'asva ı'qqəmee, mang'vee

aq'valın şalav g'eşşe ıxha. Qığeç'esnang'ad mang'vee meed vuk'lelqa şalav alyadaççe ıxha. Rəbbisse İzrailybışısqa sak'imee, mang'vee cuk'le uvhuynbı manbısilqa hixhara'a ıxha. ³⁵ Mane gahıl İzrailybışik'le Mısayne aq'vayle nur k'əəniyxhe g'ecen. Mana manbışika yuşan ha'ang'ar vuk'lelin şal g'eşşen deşdiy. Mang'vee vuk'lelin şal sak'ı Rəbbisqa əlyhəəmeniy saccu g'eşşen.

40

Allahee İzrailybışik'le sahree yəq haagva

³⁶ İzrailybı safareenang'a, Rəbbika yuşan haa'ane çadırıle buludna dirak xəəqə ts'its'avxamee, manbı yəqqı'lqaniyxhe gyabak'anbı. ³⁷ Bulud xəəqə ts'its'devxhaylette, millet cigeençe i'ğiykaran deşdiy. ³⁸ Safariy ç'əvuvxesmee, Rəbbin bulud İzrailyne milletne ulene ögiyl, yiğniyiğin çadırıl oo vuxha, xəmdemee mane buludee ts'a gyotxhan ıxha.

Tsakhur
Portions of the Holy Bible in the Tsakhur language
of Azerbaijan

copyright © 2022 Pioneer Bible Translators

Language: Ts'əxna miz (Tsakhur)

Contributor: Institute for Bible Translation

<https://ibtrussia.org/en/media?id=TSK>

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2023-04-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 19 Apr 2023
6257bde4-455f-5247-95e7-0a89f1fdd1f1